Coperta și viziunea grafică
Doina DUMITRESCU

© **Anastasia** pentru prezenta ediție

ISBN 973-9239-06-4

COMORILE PUSTIEI 9

Sfântul Ignatie Branceaninov

Tâlcuiri la Patericul egiptean

Traducere din limba rusă de Preot Gheorghe Roșca

Cu o prefață de Protosinghel Daniil STOENESCU

Colecția "Comorile Pustiei" alcătuită la inițiativa unor monahi români de la Sfântul Munte Athos apare cu binecuvântarea
IPS NICOLAE
Mitropolitul Banatului

Colecție îngrijită de Ignatie Monahul

Editura ***Anastasia***
1996

Chipul călugărului îmbunătățit după Patericul egiptean

Cuviosul Isihie Preotul ne spune în ***Capetele despre trezvie și virtute*** *adresate lui Teodul că: „Cel ce s-a lepădat de lucruri, ca, de pildă, de femeie, de bani și de cele asemenea,* ***a făcut pe omul*** *din afară* ***monah****, dar încă nu și pe cel dinlăuntru. Dar cel ce s-a lepădat și de înțelesurile (gândurile) pătimașe, acela este monah adevărat. Pe omul din afară ușor îl face cineva monah, dacă vrea. Dar nu de puțină luptă e nevoie pentru* ***a-l face monah pe omul*** *dinlăuntru" (****Patericul Sinaitic****, Sibiu, 1995, pp. 108-109;* ***Filocalia*** *IV, Sibiu, 1948, suta I, 70, p. 59). Călugăr îmbunătățit este cel ce și-a făcut monah pe omul dinlăuntru, al cărui chip tinde spre „starea bărbatului desăvârșit" (Ef. 4, 13). Colecția patristică de* ***Apophtegmata Patrum*** *(„Patericul" sau „Gherontikonul") este plină de astfel de chipuri și icoane vii ale cuvioșilor monahi, din mulțimea cărora încercăm să desprindem trăsăturile esențiale care conturează profilul unui călugăr îmbunătățit.*

*Avva Iosif din Panefo spune că: „Dacă vrei să te faci călugăr, fă-te tot ca focul arzând" (****Pateric****, Iosif din Panefo 6 și 7), fiind cuprins de dor și dragoste de Dumnezeu, de râvnă în războiul nevăzut și de înflăcărare în rugăciune și în mărturisirea credinței.*

După avva Agathon, călugărul se cuvine să fie „lucrător și luptător" (Agathon 1; vezi și Ari 1), iar

un alt părinte cere „a fi răstignit față de patimi și a fi gata la tot necazul pentru Dumnezeu" (**Pateric** *XIII, 7 și XVII, 13). Întrebat fiind „Ce este monahul?", avva Ioan Colov răspunde „osteneală", adică nevoință (Ioan Colov 37), iar avva Zaharia, întrebat de avva Macarie „care este lucrarea monahului", îi răspunde că „cel ce își face silă lui întru toate — prin tăierea voii — acela este monah" (Zaharia 1). Prin lepădarea de lume și de sine, prin răbdarea necazurilor și acceptarea pagubelor, monahul care s-a lăsat jefuit de răufăcători trezește în cele din urmă admirația acestora: „Cu adevărat omul lui Dumnezeu este acesta" (Zosima 2 și 3; XVIII, 10). Călugărul îmbunătățit este o întruchipare a seriozității — despre avva Pamvo se spunea că „niciodată nu zâmbea a râde fața lui" (Pamvo 12) —, a umilinței și plânsului (Arsenie 41), a tăcerii desăvârșite (Visarion 4), a rugăciunii neîncetate (Arsenie 30), a smereniei adânci (Sisoe 14) și a dragostei desăvârșite față de aproapele (Agathon 26; IX, 1).*

Călugărul îmbunătățit este gata oricând să întoarcă și obrazul celălalt. Prin împlinirea acestui cuvânt al lui Hristos (Matei 5, 39), o demonizată care a pălmuit un monah este vindecată de duhul necurat (Daniil 3), iar câțiva filosofi sunt tămăduiți de mândrie, mărturisind despre cel ce le-a întors și celălalt obraz: „Iată, acesta este cu adevărat călugăr" (I, 23).

Avva Macarie, întrebând doi pustnici cum poate să se facă călugăr, primește acest răspuns: „De nu se va lepăda cineva de toate ale lumii, nu poate să fie călugăr" (Macarie 2). Lepădarea de lume ca primă condiție a urmării lui Hristos este urmată de lepădarea de sine care se lucrează prin ascultare și prin tăierea voii. De aceea, avva Nil fericește pe călugărul care se socotește pe sine „lepădătura tuturor" (Nil 8), asemenea Sfintei Isidora care era socotită „un burete al soborului" (Timotei 2), ajungând să „absoarbă" toată necuviința și tot disprețul celor din jur.

După **Pateric**, *călugărul îmbunătățit și-a dobândit discernământul sau „dreapta socoteală" fiind „plin de buna mireasmă a Sfântului Duh" (Avva Romanul 1). El pune în fiecare zi „început bun" — cum spune avva Pimen despre avva Pior (Pimen 85). Mâncarea și băutura călugărului adevărat la praznice și în toată vremea „sunt umilința și lacrimile" (V, 14; XXIV, 1), iar măsura staturii duhovnicești este a socoti „ocara ca și lauda, paguba ca și câștigul, străinii ca și rudele, lipsa ca îndestularea" (XXV, 47).*

Călugăr îmbunătățit este cel ce „nu se numără pe sine" (Visarion 10), cel ce se adâncește în isihie (Arsenie 25), cel ce acoperă greșeala fratelui (Ammona, 10). „Cununa călugărului este smerita cugetare" (Or 9), iar „oglinda călugărului este rugăciunea" (XXII, 22). De aceea avva Pimen ne atrage atenția că „nu este călugăr cârtitorul, nu este călugăr răzbunătorul, nu este călugăr mâniosul" (Pimen 91). Călugărul îmbunătățit se vede pe sine „mai prejos decât toată zidirea" (Pimen 97, Sisoe 13).

Aceasta fiind statura călugărului îmbunătățit, nouă nu ne rămâne decât să zicem împreună cu avva Macarie: „Eu încă nu m-am făcut călugăr, dar am văzut călugări. Iertați-mă, fraților!" (Macarie 2).

Protos. Daniil Stoenescu

Sfântul Ignatie Branceaninov

1. Astfel, cunoscătorul inimilor, Dumnezeu, şi-a chemat vasul său cel ales spre viaţa pustnicească, cunoscându-i puterea lui de a o înfăptui *(cf. p. 36/4).*

2. O asemenea trăsătură s-a văzut şi în caracterul lui Vasile cel Mare, arhiepiscopul Cezareei din Capadocia. Acest ierarh, un nevoitor foarte aspru, era pe deplin neagonisitor, neagonisitor până la desăvârşita sărăcie; însă în timpul slujbelor bisericeşti el se înconjura cu o ordine neobişnuită şi cu un fast neobişnuit. Ce fel de manifestare era aceasta?

Era oare o manifestare a slavei deşarte şi a vanităţii, după obiceiul şi în duhul lumii? Nu, acest lucru era o manifestare înaltă şi dezinteresată de consimţământ faţă de tot ce este frumos. Din cauza aceasta fapta stătea alături de neagonisire, luxul camufla o nevoinţă aspră şi, prin urmare, prea cuviosul Arsenie uşor a părăsit umbrele şi chipurile frumosului, de care inima lui nu era legată, şi s-a dedicat numai pentru ceea ce era cu adevărat frumos. Singurul lucru într-adevăr frumos este Dumnezeu *(cf. p. 14, §4).*

3. Sporirea vieţii creştine ni se dă de către împlinirea poruncilor evanghelice, însoţită de lepădarea de sine. Este limpede că înţelepciunea lumească, care îşi are începutul său în căderea omului, nu

poate să participe la opera de înnoire a oamenilor realizată de către Răscumpărător. Dacă în lucrarea mântuirii oamenilor, în lucrarea lui Dumnezeu noi vom amesteca principiul nostru distrugător, duhul nostru de trufie și de vrăjmășie împotriva lui Dumnezeu, el va deveni o piedică mare în această lucrare, dacă nu va fi supus în felul cel mai hotărât înțelepciunii lui Dumnezeu *(cf. p. 14, §5)*.

4. Cunoștințele pe care i le da Egipteanul erau agonisite prin împlinirea poruncilor evanghelice. Aceste cunoștințe se adună în suflet și au în el o dovadă netăgăduit de mare; ele se prezintă ca o noutate izbitoare celui ce a fost învățat după stihiile naturii, celui ce a primit toate cunoștințele sale din afară, celui lipsit de o dreaptă privire de sine, care ni se descoperă numai în lumina învățăturii lui Hristos. Fericit este avva Arsenie, care a cinstit în felul cuvenit înțelepciunea, ce s-a coborât de sus către oameni și și-a umilit în fața ei înțelepciunea ce s-a ivit din căderea oamenilor. Mulți, foarte mulți au preferat-o pe a doua celei dintâi și s-au pierdut pe sine și pe adepții lor, înlăturând de la ei lumina lui Hristos și rămânând cu lumina proprie *(cf. p. 15, §6)*.

5. Lucrarea lăuntrică este același lucru cu lucrarea duhovnicească. Ea se alcătuiește din rugăciunea atentă, făcută cu gura sau cu mintea, din plânsul inimii, din amintirea morții, din prihănirea sa (să te ocărăști pe tine), din recunoașterea și mărturisirea păcătoșeniei sale și din alte lucruri asemănătoare, lucrate de nevoitor înlăuntrul sufletului, în sine însuși *(cf. p. 15, §9)*.

6. O vorbă din cea mai înaltă nevoință pustnicească! Ea înseamnă că prin adevărata nevoință să tragi în tine harul lui Dumnezeu și, primindu-l, să-l menții în sine printr-o nevoință adevărată. Cei ce s-au dedat la lenevie și nepăsare după primirea harului, l-au pierdut *(cf. p. 15, §10)*.

7. Când un sihastru își va însuși lucrarea, care va ajunge în el o necesitate de nelipsit, atunci el nu va mai avea putință de a trece la o altă lucrare, deși această nouă lucrare ar avea meritul ei duhovnicesc. Părăsirea unei lucrări însușite ar fi la fel cu părăsirea vieții *(cf. p. 15, §13)*.

8. Ca să vindece o judecată după trup despre fapta unui bărbat duhovnicesc, faptă care putea să pară o încălcare strigătoare a poruncii lui Dumnezeu despre dragostea față de aproapele, Sfântul Arsenie a

descoperit taina comportării sale față de vizitatorii pe care nu i-a primit, precum și descoperirea Dumnezeiască pe care a avut-o și din care a ieșit la iveală și o astfel de împlinire a poruncii, de care erau în stare numai purtătorii de Duh *(cf. p. 20, §34)*.

9. Astfel a fost mărturia lui Dumnezeu despre un sihastru într-adevăr însingurat *(cf. p. 22, §38)*.

10. Iată un mijloc, dat nouă din vistieria priceperii duhovnicești, care ne arată că la temelia curviei se află mândria. Adam când a vrut să fie la fel ca Dumnezeu și și-a arătat această dorință prin faptă și-a pierdut simțirea duhovnicească a neprihănirii, a căzut la simțirea trupească a poftei de femeie și prin această poftă s-a alăturat dobitoacelor celor neînțelegătoare și s-a asemănat lor *(cf. p. 27, §21)*.

11. Prin aceste cuvinte se arată cât de sârguincios se păzeau pe sine de molima păcatului sihaștrii cei adevărați și cât de mult se temeau ei de ea. Molima este îngrozitoare! Când otrava păcatului, chiar într-o măsură cât de mică, va pătrunde în vasul cel viu al Sfântului Duh și se va împrăștia în el, va produce o nimicire și o prefacere înspăimântătoare. Păzindu-se de molima păcatului într-un chip atât de aspru și de hotărât, jertfind totul pentru a păstra în sine virtutea, sfinții părinți îndeplinesc întocmai porunca Domnului, care cere să tăiem mâna și să scoatem ochiul când ne smintesc. Povestirea de la §6 ne arată de asijderea felul lor de viețuire, care nu era deloc clătinat de socotințele omenești, ci în chip hotărât tindea să îndeplinească voia lui Dumnezeu și să fie numai pe placul Său *(cf. p. 27, §23)*.

12. Trebuie ținut cont cât de greu se putea găsi din nou în adâncul pustiului o unealtă necesară pentru rucodelie (lucru manual), care făcea parte și din nevoința de chilie și totodată era și singurul mijloc de întreținere. Numai ținând seama de acest lucru putem prețui în modul cuvenit fapta bătrânului, care era atât de atent față de sine și ținea așa de mult la liniștirea sa. Cuviosul avva Agathon, deși ducea o viață de liniștire, prefera liniștirii împlinirea poruncilor despre dragostea față de aproapele, asemenea cuviosului Moise Maurul și cu totul altfel de cum făcea cuviosul Arsenie cel Mare. Acesta din urmă a întrunit în dragostea de Dumnezeu și dragostea față de aproapele și a ridicat-o pe aceasta de a doua la înălțimea unei nevoințe tainice, mai presus de faptele săvârșite prin mijlocirea trupului *(cf. p. 27, §25)*.

13. Este limpede că purtarea unui veșmânt straniu bătea în ochii tuturor; gândul de a duce un anumit fel de viață, care ar fi atras atenția multora, era pus în mintea nevoitorului de părerea de sine, nepricepută de el. Cuviosul Ammona l-a învățat nevoința smereniei, singurul lucru bineplăcut de Dumnezeu, singurul în stare să atragă mila și harul lui Dumnezeu către nevoitor *(cf. p. 29, §4)*.

14. O astfel de stare vine în suflet de la luarea-aminte necurmată, de la plânsul pentru păcatele sale și de la lucrarea rugăciunii pline de har din minte. Umilința este simțirea îndurării îmbelșugate a lui Dumnezeu față de sine și față de omenirea întreagă *(cf. p. 30, §8)*

15. Avva Ammona s-a abătut de la lucrarea pe care o cerea râvna trupească a învinuitorilor și totodată a acționat moralmente și asupra fetei, arătându-i o îndurare neașteptată și amintindu-i astfel cât de aproape de ea este moartea. O inimă muiată de durere și amintindu-și de moarte este în stare să se pocăiască *(cf. p. 31, §10)*.

16. Mulți dintre monahii acelor timpuri, din pricina interpretării greșite pe care o dădeau feluritelor locuri din Sfânta Scriptură, au căzut în eresuri. Lămurirea Scripturii ni se dăruiește de harul lui Dumnezeu. Monahul care nu are acest har și tinde să lămurească Scripturile din părerea de sine și ignoranță, se face vinovat înaintea Sfântului Duh, care a rostit Scriptura; pentru îndrăzneala sa, el este lepădat de Dumnezeu și ajunge pradă duhurilor celor căzute. Dintr-o astfel de tâlcuire a Scripturilor proorocești și apostolești au răsărit toate eresurile și toate schismele.

Povestirea din urmă vorbește de un Ammun de mai târziu, nu de acela care a vorbit cu Antonie cel Mare.

În povestirile despre Ammun s-a păstrat și următoarea știre despre muntele Nitriei. În această pustietate locuiau ca la cinci mii de monahi. Ei duceau o viață felurită, după voința și puterile fiecăruia. Unii dintre ei locuiau singuri, însingurați, alții câte doi sau trei; alții, într-un număr și mai mare, alcătuind chinovii. O astfel de viețuire felurită, satisfăcând voința liberă și aptitudinile fiecăruia, foarte mult ajuta la sporirea duhovnicească a monahilor *(cf. p. 34, §2)*.

17. Pimen cel Mare și-a petrecut viața într-o obște mică, alcătuită numai din frați buni. Petrecând mereu printre ei, el se însingura în sine și a ajuns la desăvârșire printr-o trezvie crescândă, înlăturând toate piedicile care i-ar fi putut stingheri lucrarea. Un mijloc foarte bun pentru a păzi pacea și liniștea inimii precum și a rugăciunii minții nedespărțite de

aceasta ne dă Sfântul Apostol Pavel: Purtați sarcinile unul altuia, zice el, și așa veți împlini legea lui Hristos (Gal. 6,2). Oamenii se aruncă mai mult spre alte stări, potrivnice acesteia: ei pretind de la aproapele stăruință și desăvârșire în virtute, improprii și chiar imposibile pentru om, iar despre propria virtute au o înțelegere destul de slabă, iar uneori chiar perversă. O astfel de năzuință fără judecată nu îngăduie inimii să se afunde în privirea lăuntrică și smerenia cea adevărată, din care decurg rugăciunea minții și liniștea inimii; o astfel de năzuință fără socoteală ține inima într-o tulburare continuă și aduce minții o mulțime de gânduri și visări fără rost; „purtați sarcinile unul altuia și așa veți împlini legea lui Hristos".

În pustiul larg al Schitului existau diferite feluri de viețuire monahală. Acolo erau și chinovii și viață în doi sau trei — numită cale împărătească, și sihăstrie — adică viață în singurătate. Din povestirile rămase despre Pimen cel Mare, se vede că el întrecea pe toți cu sporirea duhovnicească, că pentru îndrumarea duhovnicească se adunau la el monahi, deși el, din smerită cugetare, întru toate dădea întâietate fratelui său mai mare: Avva Anuv. Povestirile acestea ne relevă faptul că Pimen cu timpul a ajuns în fruntea obștii sale, probabil după moartea lui Anuv. În aceste povestiri chilia lui Pimen cel Mare este numită uneori monastire, cum în general se numea orice locuință însingurată *(cf. p. 34, §1)*.

18. În acele vremuri Sfântul Botez era primit la o vârstă mai înaintată *(cf. p. 35, §2)*.

19. Însemnătatea acestor vorbe este la fel cu cea a vorbelor din §1. Ambele vorbe arată omorârea desăvârșită față de toate și părăsirea tuturor grijilor, afară de grija mântuirii. Monahul se ridică la o astfel de stare prin credință. Numai dintr-o astfel de stare poate să tindă în întregime către Domnul, prin rugăciunea minții; numai într-o astfel de stare rugăciunea minții poate să cuprindă întreaga ființă a omului. Numai atunci îl ridică ea pe lucrătorul său la acea dragoste de Dumnezeu, care este rânduită de El ca lege *(cf. p.36, §2, Avva Alonie)*.

20. O povață foarte folositoare. În chinovii se nasc tulburări din asemănarea sa cu alții. Fratelui meu i s-a dat cutare lucru: de ce nu mi s-a dat un astfel de lucru și mie? zice monahul neiscusit și izgonește pacea din inima sa. Ca să scăpăm de înșelarea de sine și de tulburarea sufletească, care ne vin în urma asemănării cu alții, trebuie mereu să ne păzim în felul de a cugeta adus nouă de smerenie, iar pentru aceasta trebuie să veghezi mereu asupra ta și să petreci adunat în sine, iar pentru ca să ajungi la aceasta este nevoie să păstrezi tăcerea *(cf. p. 42, §10)*.

21. Nevoința lui Avva Visarion face parte din felurile excepționale de nevoință, la lucrarea cărora sunt scoși din Pronia lui Dumnezeu foarte puțini oameni. Urmarea lor din capul cuiva, fără o chemare deosebită din partea lui Dumnezeu, este oprită *(cf. p. 42, §12)*.

22. Astfel este starea celui ce și-a așezat în suflet lucrarea minții, umbrită de harul lui Dumnezeu. Ea nu încetează a lucra în vasul Său la orice ocupație din afară și păzește mintea întru libertatea duhovnicească. Dimpotrivă, mintea care nu a căpătat această libertate nu poate să nu fie momită de sclipirea lucrurilor celor mai mărunte. Cei care nu au căpătat libertatea Duhului, trebuie să păzească o neagonisire cât mai strictă, ca să fie păziți de împătimire *(cf. p. 48, §5)*.

23. În paza inimii de cugetele cele păcătoase se cuprinde pricina cea de căpetenie și miezul mântuirii *(cf. p. 49, Avva Gherontie)*.

24. Sporirea bătrânului în lucrarea duhovnicească era astfel, încât el cu mintea petrecea necurmat în cămara inimii; la o astfel de desăvârșire el tindea să-l ridice și pe ucenicul său. Îndrumarea de către un

povățuitor purtător de Duh este așa de importantă, că sfinții părinți sfătuiesc pe monahul începător să prefere piața unei pustietăți dacă în această piață locuiește un povățuitor — purtător Duh *(cf. p. 50, §5)*.

25. Dumitru Alexandrovici (al lui Alexandru) Șepelev, al cărui trup se află înmormântat în biserica Cuviosului Serghie din Sihăstria Sfântul Serghie de lângă S. Petersburg, spunea despre sine egumenului acestei sihăstrii, Arhimandritul Ignatie, următoarele: El învăța la Liceul Militar. Odată, în Postul Mare, când elevii se împărtășeau, tânărul Șepelev și-a exprimat colegului său neîncrederea fermă că în Potir s-ar afla Trupul și Sângele Domnului Hristos. Când i s-au dat Sfintele Taine, el a simțit că în gura lui se află carne. Groaza l-a cuprins pe tânăr, el stătea îngrozit, neavând puterea să înghită părticica. Preotul, observând schimbarea lui, i-a poruncit să intre în altar. Acolo, cu părticica în gură și mărturisindu-și păcatul, Șepelev și-a venit în fire și a înghițit Sfintele Taine (*cf. p. 51, §7, Prolog, 3 Aprilie*).

26. Sfântul Epifanie, înainte de ridicarea sa în treapta de episcop, a întemeiat în Palestina o mănăstire și a fost egumenul ei. Cu toate că mănăstirea era în adâncul pustiului, o mulțime de vizitatori de pretutindeni se aduna acolo. Ei erau atrași de darul îm-

belșugat al facerii de minuni și de celelalte daruri duhovnicești cu care Dumnezeu a binevoit a împodobi pe plăcutul Său. Acest lucru adesea îl făcea pe Epifanie să fugă din mănăstirea sa și chiar pentru un timp îndelungat. Într-o astfel de călătorie, el a fost dus de furtună la Salamon sau Constanța, oraș din insula Cipru. Acolo, în această vreme, soborul episcopilor se ocupa cu alegerea episcopului acestei cetăți și după descoperirea de sus a hirotonisit pe Epifanie ca arhiepiscop al Constanței și al întregii insule a Ciprului *(cf p 65, §3)*

27. Astfel erau exprimate noțiunile și simțămintele ce se nășteau de la rânduiala din chilie care se făcea cu pricepere duhovnicească și mai ales cu scop duhovnicesc *(cf. p 66, §8)*

28. Sfinții Părinți, îndemnându-ne să ne aducem aminte de lucrurile lumii nevăzute, ne opresc să ni le închipuim în minte prin imaginație, lucrurile acestea nu sunt deloc așa cum sunt închipuite de imaginația omului trupesc și pătimaș. A da frâu liber imaginației este o ușă spre țara minciunii — aceasta condiție necesară și început al pierzaniei omenești; a da frâu liber imaginației este o îndepărtare de la adevăr și o înșelare de sine de bună-voie. Însă, când ne dau năvală cugetele de curvie, când

demonii ne silesc să ne pecetluiască pe noi cu chipurile pătimașe, se îngăduie să ne închipuim muncile și grozăviile iadului: întunericul veșnic, tăcerea amară veșnică și vaiete veșnice fără rod, focul gheenei, în care ca într-o mare se îneacă păcătoșii. Prin închipuirea grozăviilor iadului cu putere se șterg închipuirile cele pătimașe *(cf p. 70, §1, Avva Evagrie).*

29. Și una și alta pot să târască sufletul pe nesimțite în slava deșartă și părerea de sine; aceasta poate nu numai să vatăme sporirea duhovnicească, ci să-ți ia și posibilitatea de a ajunge la ea *(cf p 73, §1)*

30. Este foarte de folos pentru învățătură paza monahilor sfinți și încercați față de arătările simțite din lumea duhurilor. Purtarea lor cea cu bună pricepere în cazuri de acestea este cu totul opusă purtării fanatice a ignoranței neiscusite. Ignoranța și neiscusința orbesc, și ele pripit se încred în orice arătare, cu curiozitate și cu sete caută arătarea duhurilor și comuniunea cu ele, spre o vătămare inevitabilă, vătămare adesea cu neputință de vindecat. Și pentru cei ce prin harul lui Dumnezeu au făcut cunoștință cu lumea duhurilor, lumea aceasta este atât de puțin cunoscută și înțeleasă, că cea mai mare pază față de arătările venite de acolo este necesară chiar pentru sfinții lui Dumnezeu. Harul lui Dumnezeu

ne dă cunoștințele trebuincioase mântuirii noastre, iar nu pe acelea pe care le caută și le cere curiozitatea vanitoasă și cu slavă deșartă a lumii *(cf. p. 73, §5)*

31. Din multe documente ale monahismului din primele veacuri se vede că monahii stăteau la rugăciune, în singurătatea chiliei, cu mâinile ridicate. Astfel se rugau cuvioșii Pahomie cel Mare, Sisoe cel Mare; probabil astfel se rugau foarte mulți, așa ne sfătuiește să ne rugăm la năvălirea cugetelor păcătoase Sfântul Ioan Scărarul. O asemenea poziție a trupului ajuta și sufletul să ajungă într-o astfel de stare: să se înalțe spre cele de sus. Însă trebuie să ne ferim să întindem mâinile prea tare și să le ridicăm cât mai sus, ca să nu ajungem în stare de fierbințeală și de extaz, de la care este numai un pas până la înșelare de sine și amăgire drăcească. Mâinile trebuie întinse moderat, ca duhul să rămână în liniște, smerenie și umilință; trebuie să dăm trupului poziția celui atârnat pe cruce, iar nu poziția celui ce zboară spre cer. Capul să fie plecat în jos, iar mâinile ridicate *(cf. p. 74, §7)*

32. Starețul plin de înțelepciune duhovnicească și de dar s-a îngrijit să păstreze pentru Zaharia temelia pe care se zidise sporirea lui duhovnicească. De la adevărata ascultare se naște și adevărata smerenie; adevărata smerenie este umbrită de mila lui Dumnezeu. De la o ascultare greșită și pe placul oamenilor se naște o smerenie falsă, care depărtează pe om de la darurile lui Dumnezeu, făcându-l vas al satanei *(cf. p. 78, §4)*

33. Avva Isaia spunea: dorința de a învăța pe alții, după ce ai recunoscut că nu ești în stare să faci aceasta, poate fi pricină pentru căderea sufletului. Cei ce sunt îndrumați de părerea de sine și doresc să-l ridice pe aproapele lor la starea de neprihănire, își aduc sufletul într-o stare nenorocită. Să știi că povățuind pe aproapele tău să facă una sau alta, tu lucrezi ca și cu o unealtă cu care îți dărâmi casa ta, cercând să o zidești pe cea a aproapelui.

Acest lucru nu se referă la preoți, care au datorie să povățuiască pe cei de aproape, nici la monahii sporiți, a căror nevoință este umbrită de harul lui Dumnezeu și care prin rânduirile monahale sunt îndemnați de a sfătui pe începători. Această povață se referă la monahii care sunt ispitiți de părerea de sine și de o râvnă care încă nu este curățită de cugetarea trupească *(cf. p. 84, §9)*.

34. Și iarăși a zis: să urăști toate cele lumești și odihna trupului, pentru că acestea te fac vrăjmaș al lui Dumnezeu. După cum un ostaș se luptă

cu potrivnicul său, așa și noi trebuie să ne luptăm cu trupul, fără a-l lăsa să se moleșească și să slăbească din pricina odihnei peste măsură.

Trupul moleșit prin odihna și hrana peste măsură ajunge molatic și leneș și capătă numai simțiri trupești. El comunică aceste simțiri și moleșește inima. Pofta trupească și mânia se întăresc în chip neobișnuit într-un astfel de trup și într-o astfel de inimă. Când aceste patimi se pun în mișcare, apoi lucrarea lor este așa de puternică, că mintea nu poate nici să le înfrâneze, nici să se împotrivească, ea (mintea) este doborâtă și târâtă de ele *(cf. p. 85, §1)*.

35. Odată am cercetat pe avva când era bolnav. L-am aflat suferind foarte mult de boală. El văzând întristarea mea, provocată de boala lui grea, mi-a zis: Chinuit de astfel de boală, eu mi-am adus aminte de amarul ceas al morții. Această amintire ar fi fost străină de mine dacă trupul meu ar fi fost sănătos. Propriu-zis, sănătatea trupului nu aduce nici un folos: căutând să se mențină pe sine, ea (sănătatea) ajunge vrăjmașul lui Dumnezeu. Pomul udat zilnic nu se va usca, ci va aduce rodul cuvenit. Întristarea din cauza durerilor trupului este un ajutor de a păzi poruncile lui Dumnezeu.

Nevoitorul trebuie să și mențină sănătatea și puterile trupului în așa măsură, ca trupul să poată sluji lui Dumnezeu. O dezvoltare peste măsură a sănătății și corpolenței îl aduce la o stare grea a trupului, ațâța în el instinctele și pornirile animalice cu o putere de neînvins și-i răpește aptitudinea de simțiri duhovnicești. Acela care își face trupul ușor prin post cumpătat și priveghere, îi procură prin aceasta cea mai trainică sănătate și-l face în stare să primească și să păstreze în sine mișcările duhovnicești, adică lucrarea Sfântului Duh *(cf. p. 89, §18)*.

36. Astfel, cel ce petrece întru liniștire și își plânge patimile sale nu mai trebuie, părăsind chilia și lucrarea pocăinței, să cerceteze pe cei bolnavi, pe cei închiși în temniță ș.a.m.d. *(cf. p. 89, §11, Teodor al Fermei)*.

37. Vederea celor Dumnezeiești se naște de la rugăciunea cu luare-aminte, mai ales de la cea lucrată în mintea *(cf. p. 93, Avva Theona)*.

38. Astfel monahii din vechime se păzeau să nu fie descoperiți *(cf. p. 101, §23, Sfântul Ioan Colov)*

39. Se spunea despre avva Ioan: După ce se întorcea de la seceriș, se ducea întâi la bătrâni pentru rugăciune și povățuire; pe urmă se îndeletnicea cu

cântarea de psalmi și numai după aceea trecea la rugăciune. O astfel de continuitate în îndeletniciri era socotită de el trebuincioasă pentru a și aduce mintea în starea în care se afla până a nu ieși din chilie. Acela care are rugăciunea minții trebuie treptat sa revină la ea, dupa ce i se va întâmpla să fie risipită *(cf p 103 §35)*

40. Condiția care este propusă în Evanghelie și în scrierile Parinților, condiția când se primeste poca ința și celui ce se pocăiește i se da iertare, este repetată și aici. Condiția eficacității pocăinței este ca cel care se pocăiește să părăsească păcatele cele de moarte și să nu mai cadă în ele *(cf p 104, §43)*

41. Un astfel de mod de a lucra nu trebuie să fie îngăduit din pricina lipsei de sporire la povățuitori și din pricina lipsei de bunăvoință la cei ce intră în călugărie. Să cinstim printr-o contemplare plină de evlavie libertatea a de lucra la călugării din vechime, care s-a născut din sporirea cea mare! Să-i cinstim cu evlavioasă ferire de a-i urma, socotindu ne nevrednici *(cf p 110 §3, 111 §5)*

42. Adumbrirea harică a rugaciunii minții, când monahul începe să simtă adierea unei liniști neobisn...

care îi agonisește cunoașterea liniștirii din inimă ... încercare și cu o deosebită ușurința îndepăr... gândurile cele păcătoase ce se apropie de el, ... prima treaptă a sporirii în rugaciunea minții. Un ... nu trebuie să se oprescă la ea, cu ajutorul ... el trebuie să tinda la o mai mare sporire, ... are margini. Rugăciunea minții este locașul ...atului celui ceresc: în acest locaș sunt cămări ... număr; după cămările frumoase și mari ur... altele mai mari și mai frumoase *(cf. p. 111, §7)*.

43. Călugării isihaști din vechime, păzind liniștirea ... cu toată stăruința, se fereau foarte mult ...ozitate, de orice știință de prisos, care ar fi ... strica liniștea inimii și să întrerupă vorbirea ei ... cu Dumnezeu. Acestui lucru trebuie să-i ur... și noi, călugării timpurilor din urmă, după pu... noastre, ca să căpătăm posibilitatea de a ne ...entra cât de puțin în sine pentru rugăciunea ... Ucenicul avvei Filimon, marele isihast din ... ne-a povestit: când plecam din chilie la vreo ...tare, avva niciodată nu mă întreba: unde și ... ce te duci? Iarăși, când veneam, niciodata ... întreba: unde ai fost și ce ai făcut? Odată ... plecat la Alexandria după treburile mănăstirii, ...olo m-am dus la Constantinopol, pentru nevo... și am început să cercetez pe frații evla... apoi iarăși m-am întors la Alexandria, fără să ... știre slujitorului lui Dumnezeu. Petrecând ... timp la Alexandria, m-am înapoiat la el la ... Văzându-mă, s-a bucurat, m-a salutat și fă-

când rugăciune a șezut, însă nu m-a întrebat de nimic: pentru că el cu mintea petrecea în vederea cea duhovnicească, care înalță și în care mereu îl ține pe cel ce se liniștește într-adevăr, rugăciunea minții *(cf. p. 112, §9)*

44. Întâmplarea aceasta arată cât de primejdioasă este judecarea cea cu minte ușoară și osândirea celor de aproape, când privim lucrarea lor în chip superficial, când vedem lucrurile mai mult prin prisma stricăciunii noastre proprii. Osândind din pricina aparențelor un ticălos, este foarte ușor să osândești și pe unul sfânt și drept. La aceasta au fost supuși mulți, care au uitat porunca Domnului. Care ne-a poruncit o cercetare amănunțită și sârguincioasă înainte de a osândi (Mat. 23, 23). Care ne-a poruncit să judecăm oamenii după roadele lor (Mat. 7, 20), iar nu după aparențe. Care ne-a oprit să judecăm după înfățișare, după o privire superficială: nu judecați după înfățișare, ci judecați judecata cea dreaptă (Ioan 7, 24) *(cf. p. 120, §1)*

45. Un frate a adus în chilia sa pâine proaspătă și a chemat pe bătrâni la prânz. Mâncând câte o felie de pâine, ei s-au oprit. Fratele cunoscând înfrânarea lor cea mare, a început să îi roage cu smerenie, zicând: pentru Dumnezeu mâncați astăzi de vă săturați. Și e... mai mâncat câte o felie de pâine. Iată călugării ... adevărați, care postesc întru curăția inimii: invi... cu numele lui Dumnezeu, au mâncat mai mult ... ar fi dorit să mănânce *(cf. p.120, §3)*

46. Monahii din Egipt întrebuințau pâine uscată, ... se pregătește pentru un an întreg (Sfântul ... Sirul, Cuv. 55); prin aceasta se explică ospăta... cu pâine proaspătă *(cf. p 120, §3)*.

47. În cuvântul despre avva Filimon se pomenește ... despre lavra lui Ioan Colov, ce era în Scytia. În ... această lavră de obicei viețuiau cei mai liniștiți (isi...), însă petreceau și monahi începători, care se ... pregăteau pentru liniștire, după cum se vede din ... Arsenie cel Mare *(cf. p. 121, §4)*.

48. După cum nu toți călugării începători au aceeași ... râvnă a duhului, nefiind toți învățați cu bunele ... năravuri și rânduielile monahicești, la fel nu toți ... au în aceeași măsură desăvârșire și iscusin... ... bogăția bătrânilor nu este părul cel cărunt, ci ... roadele învățăturii din anii începătoriei, roadele os... ... lor câștigate în viețuire. Ceea ce nu ai adunat

în tinerețele tale, zice Scriptura, cum vei afla la bătrânețele tale (Sirah, 25, 5). Căci bătrânețele sunt cinstite, nu cele de mulți ani, nici cele ce se numără cu numărul anilor, ci căruntețele sunt înțelepciunea oamenilor, și vârsta bătrânețelor — viața nespurcată (Inț. Sol. 4, 8-9). De aceea noi trebuie să urmam și să luăm pildă viețuirea, trebuie să primim și să ne însușim tradiția și povățuirea nu a tuturor bătrânilor, al căror cap este acoperit cu căruntețe, a căror mărturie este numai viața cea de mulți ani, ci numai a acelora despre care știm cu siguranță că ei s-au osebit cu o viață vrednică de laudă, că ei în cultivarea lor au fost îndrumați nu de rânduiala de sine și de părerea de sine trufașă și deșartă, ci au fost învățați după tradiția părinților. Mulți — spre părere de rău ei alcătuiesc majoritatea — au îmbătrânit căldicei (Apoc. 3, 15-16) și în nepăsare, însă se bucură de respectul și încrederea altora nu din pricina maturității morale, ci din pricina anilor mulți pe care i-au trăit. Pe bună dreptate li se poate adresa mustrarea Domnului cea prin proorocul: Mâncat-au străinii tăria lui și el nu a cunoscut și căruntețele i-au înflorit, și el nu a cunoscut (Os. 7, 9). Astfel de bătrâni înfățișează atenției celor începători nu neprihănirea unei vieți, nu o zidire prin cuvânt sau pilda vrednică de urmat, ci numai mulțimea anilor. Vrăjmașul șiret, diavolul, întrebuințează căruntețea unor astfel de bătrâni spre înșelarea celor tineri, scoțând la iveală pentru cei tineri cinstea de care se bucură acești bătrâni: cu o șiretenie subțire el se silește prin pilda acestor bătrâni să-i înșele și să-i doboare chiar pe acei începători care sunt în stare să ajungă la desăvârșire și după întocmirea proprie s...

... îndrumare cuvenită; sau se silește să-i introducă cu ajutorul povețelor date de acești bătrâni, în nepăsare, în neputința sufletului, în descurajarea aducătoare de moarte. Dorind să dau o dovadă îndreptățirea cuvintelor mele, voi expune în fața ... pe scurt o întâmplare care nu s-a petrecut ... demult. La un bătrân oarecare bine cunos... nouă, a venit un călugăr tânăr, foarte râvnitor ... viața, cu gândul de a spori și a se vindeca. Cu ...plitate, el i-a mărturisit bătrânului că îl bântuie ... trupească și duhul curviei; el spera să afle în ...ănile bătrânului o întărire pentru nevoința sa ... vindecare pentru rănile căpătate. Bătrânul însă ...ceput să-l ocărască cu cele mai aspre cuvinte, ...ându-i că el, îngăduind ispita cu o astfel de ... păcătoasă, a devenit nevrednic de numele de ... și vrednic de orice dispreț; în loc de mângâ... el i-a pricinuit o rană atât de mare prin ocară, ... monahul a ieșit din chilia bătrânului în cea mai ... mâhnire, într-o întristare de moarte, în deznă... Apăsat de tristețe, adâncit în gândurile sale, ...um nu spre vindecarea patimii, ci spre mulțu... ei, el se ducea. Pe neașteptate însă îl întâl... avva Apollo, cel mai iscusit printre bătrâni. ... trăsăturile feței și chipul disperat al tânărului, ...ându-i tulburarea lăuntrică și mâhnirea grea ... care era învăluită inima lui în ascuns, avva ... l-a întrebat de pricina unei astfel de stări. ... că întrebarea a fost pusă în cuvintele cele ...ânde, monahul nu a putut să-i răspundă ni... Înțelegând și mai bine că nu fără temei însem... monahul își ascunde întristarea amară, dar care, ... tăcerea buzelor, era viu întipărită pe față,

avva a început mai stăruitor să-l îndemne să-i descopere pricina tulburării sale sufletești. Constrâns de aceste îndemnuri, monahul a mărturisit că merge la un sat din lume, fiindcă, după spusa cutărui bătrân, el nu mai este bun pentru călugărie; fiindcă nu poate să-și înfrângă poftele trupului sau prin nevoință și nefiind nici un leac împotriva ei, el s-a hotărât, părăsind mănăstirea, să se întoarcă în lume și să se însoare. Avva Apollo s-a străduit ca să-l înmoaie printr-un cuvânt cât mai blând și milos, încredințându-l că și el zilnic este bântuit de gândurile și simțirile cele necurate: cu atât este mai firesc să fie bântuit un om tânăr. Însă din pricina aceasta nu trebuie să cadă în deznădejde, nu trebuie să se mire, ca de ceva neobișnuit, de lucrarea puternică a războiului, unde biruința se obține nu atât prin nevoință, cât prin mila și harul Domnului. Bătrânul a rugat pe călugărul cel tânăr să se întoarcă în chilie și să rabde măcar o zi, iar el s-a dus cu grabă în mănăstirea bătrânului pomenit mai sus. Când s-a apropiat de această mănăstire, a ridicat mâinile în sus și a zis următoarea rugăciune, însoțind-o de lacrimi: Doamne! Tu ești singurul Stăpân atotputernic peste puterile cele ascunse și neputințele omului! Numai Tu unul ești doctor bun, Care vindeci în chip neînțeles! Întoarce lupta acestui tânăr peste acest bătrân, ca el să se învețe măcar la bătrânețe să fie îngăduitor cu neputințele celor ce se nevoiesc și să-i compătimească pe cei tineri care înclină spre patimi. Când el, suspinând, a terminat rugăciunea, vede un harap întunecos, care sta în fața chiliei bătrânului și trăgea în el cu săgeți de foc. Rănit de ele, starețul a sărit din chilie, a început să fugă

încolo și încoace, ca un nebun sau ca un beat, ba intra în chilie, ba ieșea, de acum nu mai putea să stea liniștit în ea și în sfârșit, tulburat, a apucat pe aceeași cale pe care îl îndreptase pe călugărul cel tânăr. Avva Apollo, văzând că bătrânul a ajuns în stare de nebun și îndrăcit, pricepând că săgețile diavolului, îndreptate împotriva lui, s-au înfipt în inima lui și i-au întunecat mintea, s-a apropiat de el și a zis: unde te grăbești astfel? Ce te face să uiți buna cuviință, care se potrivește atât de mult unui bătrân, și să fugi așa de repede în neorânduială, asemenea unui băiețandru? Bătrânul, cuprins de rușine, nu putea să dea nici un răspuns celui ce l-a întrebat: îl mustra conștiința, îl vădea chipul de dinafară pe care i l-a întipărit tulburarea păcătoasă; el a înțeles că pofta cea trupească a inimii lui este ghicită, că tainele lui sunt descoperite pentru avva. Întoarce-te, a zis atunci avva Apollo, în chilia ta și înțelege că până acum diavolul sau nu te-a cunoscut sau te disprețuia. Tu nu te-ai învrednicit să te numeri printre aceia care prin sporirea și sârguința lor ațâță pe diavol să se lupte și să se bată cu ei în fiecare zi. După atâția ani petrecuți în rugăciune, tu n-ai putut să înlături o singură săgeată a vrăjmașului trasă în tine. Ce zic, să înlături? N-ai putut răbda o singură zi. Dumnezeu a îngăduit să fii supus acestei ispite pentru ca tu măcar la bătrânețe, din cercarea proprie, să te înveți să-i compătimești pe cei de aproape în neputințele lor și să fii îngăduitor față de înclinarea celor tineri spre patimi. Tu, primind pe călugărul cel începător, apăsat de lucrarea diavolului, nu numai că nu l-ai mângâiat, ci l-ai aruncat chiar în deznădejdea cea pierză-

toare. Tu l-ai dat pe el în fălcile vrăjmașului spre a fi înghițit în chipul cel mai jalnic. Diavolul, fără de îndoială, n-ar fi făcut acest lucru cu tânărul, adică n-ar fi năvălit asupra lui așa de cumplit — lucru pe care nu ți l-a făcut până acum, nesocotindu-te — dacă n-ar fi văzut în sufletul tânărului o arvună bună, dacă n-ar invidia sporirea care îl aștepta pe tânăr în ogorul călugăriei. El s-a grăbit să prevină și să înlăture această propășire prin săgețile sale cele de foc! Este limpede că el îl socotea puternic pe acela împotriva căruia a socotit să-și îndrepte lupta. Învață-te deci, din încercarea proprie, să-i compătimești pe cei ce se nevoiesc și să nu-i arunci pe cei ispitiți în pierzarea deznădejdii, să nu-i duci la tulburare prin cuvinte aspre. Ei trebuie îmbărbătați printr-un cuvânt blând de mângâiere, urmând porunca înțeleptului Solomon: izbăvește pe cei duși în moarte și răscumpără pe cei ce sunt omorâți (Pilde 24, 11). Trebuie ținut minte felul în care s-a purtat Mântuitorul, despre care este spus: trestia zdrobită nu va frânge și inul fumegând nu-l va stinge (Mat. 12, 20). Trebuie cerut de la Domnul har, iar cel care l-a primit să cânte cu bucurie: Domnul, Domnul mi-a dat mie limbă de învățătură, ca să cunosc când se cade a grăi cuvântul (Is. 50, 4). Nimeni nu ar fi putut scăpa de uneltirile vrăjmașului, nici să stingă, nici să oprească pofta firească a trupului, care este asemenea unui foc, dacă harul lui Dumnezeu n-ar ajuta neputința noastră, dacă nu ne-ar acoperi și apăra pe noi. Acum s-a încheiat acea purtare de grijă mântuitoare pentru noi, prin care Dumnezeu a binevoit să-l scape pe acel tânăr de aprinderea cea pierzătoare, iar pe tine să te învețe a compătimi pe

aproapele și să știi cât de puternice pot fi ispitele vrăjmașului; să rugăm deci pe Dumnezeu prin rugăciuni unite, ca El să poruncească de a se opri boldul pe care a binevoit să-l întrebuințeze pentru folosul tău sufletesc și ca să stingă cu roua Sfântului Său Duh săgețile cele de foc ale diavolului, căruia le-a îngăduit să te rănească după rugămintea mea. Că El rănește și vindecă, bate și mâinile Lui tămăduiesc (Iov 5, 16). Domnul smerește și înalță, Domnul omoară și face viu, pogoară în iad și ridică (I Imp. 2, 76). În urma rugăciunii avvei Apollo, Domnul a vindecat ispita cu aceeași grabă cu care a îngăduit-o.

Povestirea aceasta este luată din convorbirea cuviosului Casian Romanul cu cuviosul Moise, un călugăr din Schitul Egiptului. Învățătura, în care a intrat această povestire, o face bătrânul, cuviosul Moise cuviosului Casian și prietenului său Gherman, care erau pe atunci călugări începători. Ea a fost scrisă de cuviosul Casian, care a trăit în a doua jumătate a secolului al patrulea și în prima jumătate a secolului al cincilea. Acestă vreme era timpul cel mai înfloritor pentru monahismul din Egipt. Acolo, cel dintâi loc pentru sălășluirea monahilor era pustiul Schit, la o mică depărtare de Alexandria. La Schit petreceau monahii care, după mărturisirea cuviosului Casian, erau înzestrați cu darul osebirii (deosebirii) duhovnicești (Collatio Cassianii, cap. 1), și ajungeau la o înaltă sporire duhovnicească, mai ales față de celelalte mănăstiri din Egipt, după cum mărturisește Sfântul Ioan Scărarul (Scara, 27). Mărturisesc acest lucru și operele literare care au ajuns până la noi. Cuviosul Arsenie cel Ma-

re numea Schitul capitala monahismului, asemănând însemnătatea Schitului pentru monahism cu însemnătatea Romei pentru lumea întreagă. Bătrânii cei înzestrați cu darul deslușirii (bunei socotințe), care îndrumau cu ajutorul lui cu un deosebit succes pe cei începători spre sporirea cea duhovnicească, din pricina acestei priceperi la îndrumare, se numeau iscusiți. Expresia iscusit și iscusința a rămas până acum în mănăstiri prin ea se arată buna pricepere a caracterului individual al monahismului, câștigată printr-o curăție a vieții, studiul Sfintei Scripturi și al scrierilor patristice, — o bună pricepere umbrită de darul lui Dumnezeu. În timpurile înfloritoare ale monahismului erau mulți neiscusiți, care se bucurau de un nume răsunător al sfințeniei, preaslăviți pe de-o parte din ignoranță, iar pe de altă parte, de Satana, care îi întrebuința pe acești bătrâni drept unealtă pentru sine, pentru a-i pierde pe monahi și monahismul. Observația cuviosului Moise în ce privește împrejurarea cea de pe urmă este vrednică de luat aminte prin ea se descoperă felul de a lucra al duhurilor celor căzute, nepătruns de oamenii care nu sunt umbriți de harul lui Dumnezeu. În planul de lucru al dracilor întotdeauna era și răspândirea zvonurilor rele privitoare la slujitorii cei adevărați ai lui Dumnezeu și a laudelor neobișnuite pentru slujitorii lui Satana camuflați sub masca slujitorilor lui Dumnezeu. Și una și alta se văd destul de limpede din învățătura Mântuitorului: Fericiți veți fi când vă vor urî pe voi oamenii și când vă vor izgoni dintre ei și vă vor batjocori și vor lua numele vostru drept rău, pentru Fiul Omului. Vai, când vă vor zice vouă oamenii așa făceau

...ntii lor proorocilor (Luc. 6, 22, 26). Păstorii, zice ...atul Ierarh Tihon de Voronej, care stăruiesc pen... mântuirea sufletelor omenești, sunt supuși vor...irii de rău și prigonirii din partea oamenilor celor ... lui Satana nu îi place lucrarea lor și de aceea el ...ute limbile oamenilor asupra lor și-i prigonește ... (Vol. XV, scrisoarea 103). Chiar împotriva ...ntuitorului diavolul lucra prin răspândirea vorbe... rele (Ioan 7, 12; Mat. 28, 13, 14, 15). Dimpotri... după cum spune Sfântul Efrem Sirul, când va ... antihristul, diavolul îndată îl va face cunoscut ...oată lumea printr-un zvon frumos și plin de en...tuziasm și va pregăti societatea omenească ca să-l ...rească, semănând în societate o opinie din cele ... favorabile prin răspândirea zvonurilor favora...le (Cuv. 106, după traducerea slavă. Despre lu...rea demonilor prin răspândirea vorbelor și zvo...rilor în popor se pomenește și în viața sfântului ...cenic Ciprian, episcopul de Antiohia. Viețile ...ților, 2 Octombrie). Acest lucru s-a spus ca o ...ențiune pentru monahii începători, ca să știe cum ... aleagă povățuitorul. Nu trebuie să ne luăm ... părerea societății omenești, chiar dacă această ... ar fi părerea marii majorități: trebuie să ne ... îndrumați de lumina Sfintei Scripturi și de ...e sfinților Părinți. Este o mare nenorocire să ... din pricina neștiinței și minții ușoare sub în...rea unui învățător mincinos: dacă îl duce ... pe orb, amândoi vor cădea în groapa pierză... ... Domnul (Mat. 15, 14) *(cf p 125, §1)*

49. Cu o astfel de amintire a morții, nevoința trupească capată însemnătatea unei pocăințe arătate prin lucrare și este deci de un foarte mare folos *(cf. p. 121, §8).*

50. Rugăciunea cu luare-aminte făcută cât mai des ținându-te departe de cunoștințele și de întâlnirile cu femei, este un mijloc puternic și folositor împotriva războiului curviei *(cf. p.126, §1, Avva Luchie).*

51. Aici se arată că lepădarea de la lucrarea porunc ilor Evangheliei este ca și lepădarea de Hristos *(cf. p. 139, §36).*

52. Vinul de viță în țările calde are cu totul altă însemnătate decât în țările cu climă temperată. În țările calde întrebuințarea vinului adesea este o necesitate. Diavolul însă îl silește pe om să bea vin și pentru desfătare și din poftă. După acest semn se cunoaște prezența și lucrarea lui. De la o astfel de întrebuințare a vinului se produce o vătămare de foarte multe feluri, mai ales să ațâte patimile a curviei și a mâniei. Monahului îi este îngăduită întrebuințarea vinului numai în caz de nevoie. Când simți nevoia, apoi trebuie să judeci bine dacă în

...devăr este nevoie; nu se ascunde sub masca ne... o poftă? În urma unei adevărate nevoi, „mo... îi este îngăduit să bea vinul cu măsură ...apatat), ca vinul să lucreze numai în stomac, nu în cap *(cf. p. 160, §1, Avva Xoie).*

53. Lucrătorul rugăciunii minții pierde puterea de a se îndeletnici cu lucrurile materiale, din pricină că ... nu se mai simte lipită de ele și din pricină că ... se lipește mai mult de lucrurile cele duhovnicești, iar intrarea spre ele este privirea înlăuntrul ... *(cf. p. 164, §3)*

54. Orice milostenie, zice Sfântul Isaac Sirul către ... sau dragoste sau îndurare, într-un cuvânt, ... ceea ce în aparență este recunoscut drept o faptă pentru Dumnezeu, însă abate de la liniștire (isihie), îți întoarce luarea ta aminte spre lume și te ... în grijă și îngrijorare, curmă în tine amintirea lui Dumnezeu, curmă rugăciunile tale și aduce în ...le tale tulburare și fel de fel de clătinări, te ...ă să te îndeletnicești cu citirea Dumnezeieștilor Scripturi, slăbește paza ta, te silește, după ce ... în liniștire (zăvorâre în inimă, isihie), spre ... din ea și, după ce te-ai depărtat de oameni, ... este să intri în legătură cu ei, trezește din ... patimile cele îngropate în tine, sloboade frâul

prin care sunt domolite simțirile tale, reînviază moartea ta pentru lumea aceasta, te coboară de pe înălțimea lucrării îngerești, iar toate acestea fac ca această dreptate să piară.

Îndeplinirea datoriei de dragoste față de aproapele pentru a satisface nevoile lui cele trupești aparține lucrării mirenilor, sau și monahilor care încă nu au ajuns la desăvârșita liniștire, care pe lângă liniștirea lor mai petrec și în legătură cu aproapele, care mereu își îngăduie ieșirea din chilie și primirea celor veniți în chilie. Aceasta nu este o lucrare pentru adevărații isihaști (liniștiți). Este cu neputință să faci amândouă lucrările cum se cuvine să slujești trupește aproapelui și să slujești prin rugăciune și prin propovăduirea cuvântului lui Dumnezeu, după cum au spus acest lucru și Sfinții Apostoli (Fp. 6, 2-4). Ei au lăsat grija nevoilor trupești ale semenilor pe seama altora și pentru ei și-au ales numai petrecerea în rugăciune și în cuvântul lui Dumnezeu. La fel făceau și monahii care au ajuns la mare sporire duhovnicească. Rânduiala obișnuită pentru monahi se cuprinde în faptul că monahii începători îndeplinesc poruncile Evangheliei trupește, obișnuindu-se treptat și cu împlinirea lor în chip duhovnicesc, ridicându-se de la privirea înlăuntrul său și de la cunoașterea sa prin „cercare spre cunoașterea lui Dumnezeu prin cercare, agonisind cuvântul cel viu al lui Dumnezeu, unindu-se prin rugăciune într-un duh cu Dumnezeu. Numai un astfel de cuvânt poate să aducă un folos de seamă (esențial) aproapelui, să schimbe și să înnoiască sufletul lui prin puterea și viața sa harică. Acest lucru este spus aici pentru a explica viețuirea mona-

...ila. Dacă pentru Paisie, contemporan și frate bun ... Pimen cel Mare, cuvintele și faptele lui i se păreau aspre, apoi încă mai lesne ne pot părea astfel în zilele noastre, când virtuțile duhovnicești sunt uitate, călcate, batjocorite, când se dă cinste numai virtuților trupești, făcute în duhul lumii acesteia, care este cu totul potrivnic și vrăjmaș duhului din Evanghelie. Vom vedea mai departe prin ce daruri ...nate ale Sfântului Duh a fost pecetluită și mărturisită cugetarea și viețuirea lui Pimen. Este confirmată de însuși Dumnezeu *(cf. p. 167, §9)*

55. Sub numele de liniștirea cea din inimă aici se înțelege lucrarea inimii, săvârșită cu simțirea și participarea inimii fără să fie stricată de răspândire și ... *(cf. p. 171, §35)*

56. Răspândire aici este numită risipirea, vorba multă, ...careala, grija multă și ieșirile din chilie — o stare cu totul contrară liniștirii, o stare prin care se nimicește trezvia și privirea înlăuntrul său *(cf. p. 172, §43)*.

57. Fiecare monah trebuie astfel să-și orânduiască ...rea, ca această viețuire să aibă toate însușirile

unei vieţuiri în mormânt. La aceasta se poate ajunge prin depărtarea de comuniunea prea liberă cu oamenii, prin renunţarea la ieşirile fără nici o trebuinţă din chilie, la flecăreala şi vorbăria prea multă, la luarea-aminte a faptelor străine, mai ales la osândirea şi vorbirea de rău, la trândăvie, visare şi cugetele cele deşarte. Depărtarea de la aceste feluri de păcate ne dă putinţa să ne adunăm în sine şi să ne îndeletnicim cu o rugăciune nerisipită. Rugăciunea nerisipită naşte umilinţă, plâns şi lacrimi *(cf p. 171 §40)*

58. Pricinile păcatului sau prilejurile spre păcat, după părerea Sfântului Isaac Sirul, sunt femeile, vinul, avuţia, stăpânirea (puterea de stăpânire) şi altele asemănătoare. Acestea, zice Sfântul Isaac, nu sunt propriu-zis păcate, ci ele duc spre păcate *(cf p. 173, §59)*

59. Zis-a avva Pimen: Dacă omul nu va urî două patimi, apoi nu va fi slobod de lume. L-au întrebat: Pe care? El a răspuns: Odihna trupului şi slava cea deşartă.

Părinţii asceţi (nevoitori) numesc odihnă a trupului toate felurile de desfătare şi răsfăţare a trupului, iar slavă deşartă — orice laudă din partea oamenilor *(cf p. 174, §66)*

60. Aceasta înseamnă: până nu îţi vei agonisi plânsul, nu te poţi aduna şi însingura în sine, nu îţi poţi agonisi o adevărată linişte a inimii, care se eliberează de toate patimile. Monah — înseamnă însingurat, şi numai acela este adevărat însingurat, care [...] însingurat în sine *(cf p. 175, §72)*

61. O astfel de lămurire a dat marele părinte unui [...] care se liniştea, cunoscând adânc lucrarea [...] ce se linişteşte. Viaţa celui care se linişteşte, în [...] neprihănită şi sfântă, îl predispune pe [...] cel neînnoit încă de harul cel Dumnezeiesc [...] judeca aspru pe cei de aproape. Prezentân[...] astfel pentru o judecată superficială şi necu[...], viaţa aceasta în fond este alta. Ea este [...] de ispite grele din pricina năvălirii gândurilor, [...] şi simţirilor păcătoase; ea este plină de [...] abateri şi căderi nevăzute. Acest lucru este [...] firească a căderii care cuprinde întreaga [...]; acest lucru este îngăduit de pronia lui Dumnezeu pentru a-i păzi de înălţare pe cei ce au [...] spre liniştire şi care se deprind cu ea şi pentru [...] smerenia pe care, şi numai pe ea, se zi[...] poate fi ridicată sporirea cea duhovni[...] (Cuv. Nil Sorschi, Cuv. 3-a). Cel care se li[...] fiind apăsat de ispite, necăjindu-se în valu[...] rele ale gândului, alergând mereu spre în[...] lui Dumnezeu, capătă convingerea că toată [...] mântuirii lui se cuprinde în milostivirea [...] Dumnezeu, în Răscumpărătorul, şi agoniseşte în

inimă arvuna îndurării față de cei de aproape. El cunoaște ca datoria lui este ca să-i compătimească pe frații care sunt supuși feluritelor greșeli, iar nu să-i osândească. Pentru a judeca păcatele omenești sunt alte slujiri; slujirea celui ce se liniștește este plânsul în fața lui Dumnezeu și mijlocirea pentru păcatele și neputințele sale, pentru neputințele și păcatele întregii omeniri. Până când inima celui ce se liniștește nu va scăpa de osândirea aproapelui până când el nu se va scufunda în bunatate și nu se va îmbrăca în ea (Col. 3, 12), ea nu va putea să scape de împietrire și să petreacă în umilință, prin care se biruiesc toate gândurile ce vin de la draci *(cf. p. 179, §100)*

62. Astfel este lucrarea minții: prin ea se întăresc trezvia și privirea înlăuntrul său și, în sfârșit, ajunge la o astfel de treaptă când nu mai simte nimic din cele materiale ce-l înconjură. El, auzind, nu aude și văzând, nu vede ce se face în jurul său *(cf. p. 180, §107)*

63. Astfel este lucrarea rugăciunii minții: ea, umplându-l pe om, împiedică să intre în el toate cugetele cele păcătoase. Iar când mintea nevoitorului slăbește și cade în trândavie, atunci cugetele păcătoase intră lesne, îl înving și-l momesc pe nevoitor. Pentru aceasta un nevoitor al rugăciunii minții trebuie să-și păzească mintea să fie trează și veghetoare

... să nu își îngăduie nimic din ce i-ar slăbi mintea, ... vorba multă, nici grijă multă, nici răspândire, ... nici prisos de mâncare, băutură, somn ... o atenție la lucrările oamenilor și ale lumii ... *(cf. p. 181, §111)*.

64. Sub îndrumarea lui avva Apollo își petreceau ... de călugări în Egiptul de Sus o obște de vreo ... de frați. Dintre ei vreo 500 de bărbați ajunseseră la desăvârșirea creștină și erau în stare să facă ... Minunată priveliște era această frățime. Viețuind într-un pustiu sălbatic, ei petreceau într-o astfel de veselie, care nu poate fi văzută niciodată ... ceilalți locuitori ai pământului. Această veselie nu poate fi asemănată cu nici o veselie de pe pământ. Printre ei nimeni nu era trist. Avva Apollo, ... vedea pe cineva tulburat, de îndată îl întreba ... pricina tulburării și fiecăruia îi vădea tainele ... lui. El zicea: nu trebuie să fie tulburat acela ... este hărăzit să capete împărăția cerurilor. Să fie ... elinii! să plângă iudeii! Să bocească păcătoșii! Iar drepții să se veselească! Cei ce se gândesc la o sporire a lucrurilor pământești se înveselesc de aceste gânduri: deci, cum să nu ne înveselim noi, care ne-am învrednicit să căpătăm bunurile cerești? Apostolul ne poruncește: Pururea ... bucurați, neîncetat să vă rugați, pentru toate ... (I Tes. 5, 16-17).

Avva Apollo defaimă tulburarea produsă de duhurile cele necurate, acea tulburare care este un

semn sigur al lucrării acestor duhuri asupra sufletului; se defăima întristarea lumii acesteia, care se naște dintr-o cugetare trupească și din necredința, care naște trândăvie și, printr-o lucrare mai îndelungată și permanentă, chiar deznădejde, această moarte a sufletului.

Întristarea cea vătămătoare și pierzătoare pentru suflet nu trebuie amestecată cu întristarea cea după Dumnezeu, folositoare pentru suflet, care este o pricina de pocăință neschimbată spre mântuire (2 Cor 7, 10) care este pricina darului bucuriei celei duhovnicești de către Dumnezeu și este unită cu această bucurie Sfinții Părinți numesc o astfel de stare a duhului nostru bucurie-întristare, sau plâns făcător de bucurie (Scara, cuv 7) Lacrimile care curg în această stare aduc inimii o negrăită liniște și mângâiere *(cf p 182, §122)*

65. Foarte iubit era plânsul pentru avva Pimen! Plânsul la început curăță de păcate, pe urmă începe să-l răpească pe cel curățat la vederi duhovnicești, schimbându-i mintea, transformându-i simțirile sufletești și trupești printr-o schimbare plină de har, care nu poate fi lămurită printr-o cugetare trupească și care este mai presus de toate stările ce osebesc firea noastră cea căzută Lacrimile celui ce se căiește, celui ce aduce pocăință, după ce și a cunoscut păcatele sale, sunt însoțite de o amărăciune a inimii, de o lucrare dureroasă asupra trupului; lacrimile celui curățat, care aduce pocăință din prisosul smereniei — sunt dulci pentru suflet și hrănesc ... trupul. Sfântul Isaac Sirul numește cugetele și ...zatule, din care se revarsă aceste lacrimi și de ... ele sunt însoțite, un pământ al bucuriei. Ele ... chiar trupul de dinafară al feței omenești. ... nevoitorul în lacrimile mângâierii, în lacrimile ... sunt dovada milei lui Dumnezeu, prin lacrimi... de pocăință pentru păcate, prin lacrimi de ...durerare pentru păcătoșenia sa, pentru căderea ... pentru robirea sa duhurilor celor lepădate de la ... lui Dumnezeu și unirea cu ele, pentru înstrăi...rea de Dumnezeu, pentru faptul că s-a lăsat cu...ns de vrăjmășie față de Dumnezeu (Cuv. 21 al ...ntului Petru Damaschin) *(cf p 185, §144)*

66. Acest mijloc de luptă împotriva gândurilor păcătoase este foarte lucrător și poate fi întrebuințat ...nd monahul se află singur în chilie. Acest mijloc ... multă sporire l-a întrebuințat cuvioasa Maria Egipteanca *(cf p. 185, §145)*

67. Acesta este rodul lucrării minții. Ea vindecă în...tul cu încetul molima păcătoasă din inimă, se ...imbă și felul nostru de a ne purta cu lucrurile și ...prejurările ce ne ies în cale. Inima începe să le ...mească pe toate din smerenia și bunătatea sa, ...n lepădarea de sine, din omorârea sa pentru lu... din viața sa cea întru Dumnezeu *(cf p 186, §155)*.

68. Un frate a întrebat pe avva Pimen despre lucrarea monahală. Bătrânul i-a răspuns: Când ne va cerceta Dumnezeu cu chemarea spre cele veșnice, atunci ce ne va îngrijora? Fratele a răspuns: Păcatele noastre. Bătrânul a zis. Deci să intrăm în chiliile noastre și însingurându-ne să ne aducem aminte de păcatele noastre, și Domnul ne va asculta pe noi *(cf p. 187, §162).*

69. Pimen cel Mare a zis fraților săi. Vă încredințez că acolo unde îl vor arunca pe Satan, acolo mă vor arunca și pe mine.

Aceste cuvinte sunt rodul vederii duhovnicești a duhurilor celor îndepărtate și a unirii cu ele în care a intrat omul prin căderea sa. Această vedere i-a fost descoperită cuviosului de la o adâncă și dreaptă privire înlăuntrul său, la care a fost ridicat de Cuvântul lui Dumnezeu prin lucrarea minții și prin harul lui Dumnezeu *(cf p. 188, §170)*

70. Această povestire este așezată aici după acele povestiri și graiuri ale cuviosului Pimen, unde este zugrăvită omorârea lui față de lumea aceasta, care ar părea străină cugetării trupești și care arată mai cu seamă nevoința duhovnicească a cuviosului Pi

...n. Darurile mari ale harului — agonisita numai a ...lor Părinți, arătate în Pimen prin puterea îm...urărilor, dovedesc cât de bineplăcute lui Dum...zeu erau starea sufletească, așezarea gândurilor ...viețuirea acestui monah; ele sunt totodată și măr...ie despre cât de dreaptă și temeinică era nevoința ...cea duhovnicească. Cu atât mai însemnată este ...astă nevoință cu cât ea foarte ușor poate fi apli...ă la viețuirea monahilor din toate timpurile. O, ne...ința neprețuită! Nevoința cea mai de seamă! Ea ...toată lucrarea monahului înlăuntrul său și prin ...re în felurite împrejurări poate deveni o pro...tate de nedespărțit a unui monah *(cf. p. 189, §182)*

1. Un frate a întrebat pe avva Pavel: Ce mi se cu...e să gândesc, liniștindu-mă în chilie? Bătrânul a ...puns: Eu sunt asemenea unui om care cu o po...ă în spate s-a scufundat în mocirlă (baltă) până ...ât și strig către Dumnezeu: Miluiește-mă!

Prin aceste cuvinte se arată lucrarea lăuntrică a ...avva Pavel. Ea s-a adunat toată într-o rugăciune ...plâns: Miluiește-mă! Aceasta este expresia plân...ului ce s-a adâncit în suflet. Plânsul când ajunge la ...ele sale nu poate fi îmbrăcat în multe cuvinte, ...în gânduri multe, ci se mulțumește cu a-și ma...la cele duhovnicești, cele necuprinse, printr-o ...rugăciune *(cf. p. 200, §2)*

72. Arvuna patimilor sunt pricinile (cauzele) lor. Astfel pricina lucrarii patimii de curvie — sunt plăcerile trupului, osândirea aproapelui. Cel ce a încetat să facă pe placul trupului și să osândească pe aproapele câștigă puterea de a învinge patima curviei *(cf p. 208, §6)*

73. Bătrânul a spus acest lucru din pricină că lucrarea adevărată a rugăciunii minții întotdeauna este întemeiată pe cea mai adâncă smerenie și decurge din ea. Oricare altă lucrare a rugăciunii minții este greșită, duce la amăgire de sine și la pierzanie *(cf p. 209 §13)*

74. Demonii se silesc să intre în comuniune cu omul și să-l supună nu întotdeauna prin gânduri vădit păcătoase; ci îl îndeamnă la început la acțiuni care nu au nimic rău în sine, adesea chiar bune în aparență, iar pe urmă, căpătând posibilitatea de a-l înrăuri pe om și de a pune stăpânire asupra lui, îl aruncă în fărădelegi, care astfel sunt niște urmări ale ascultării îndemnurilor drăcești de la început. Acest lucru ne arată cât de strâmtă și cu câte necazuri ne este calea și cu câtă trezvie trebuie să pășim pe ea *(cf p. 220, §4)*.

75. Pentru cel care se liniștește este foarte impor[illegible] înfrânarea de la curiozitate, care pecetluiește [illegible] cu impresiile lumii acesteia și introduce în [illegible]spândirea și distracția, care îi zădărnicesc și îi [illegible]mă rugăciunea lui *(cf p. 224, §3)*

76. Astfel călugării cuvioși se temeau să se arate oa[illegible] și se păzeau de slava cea deșartă, care este [illegible] de aproape de faptele cele bune făcute la arătare *([illegible] §6)*.

77. [illegible]ste primejdios, păgubitor pentru suflet să iei [illegible] ta împlinirea unor virtuți înalte înainte de [illegible], până ce nu ai ajuns la o sporire corespun[illegible] lor. Printre virtuți sunt mame și fiice; dacă [illegible] tinde să le agonisească pe mame înainte de [illegible]onisi pe fiice, pe acela aceste virtuți îl omoa[illegible] moarte duhovnicească, adică nasc în el o [illegible] a sufletului (ieșire din minte). Sfinții Pă[illegible]poruncesc să părăsim aceste virtuți cât mai re[illegible] altfel tulburarea va spori și se va preface în[illegible]ezare (Sfântul Isaac Sirul, Cuv. 72). Este clar [illegible]tarea bolnavilor după capul tău, și nu din [illegible], nu sub îndrumarea unui povățuitor iscu[illegible] ales împăcarea celor certați, fiind virtuți [illegible] nu se potrivesc deloc monahilor începători. [illegible] a le lucra pe acestea se cere o sporire du[illegible]ească proprie destul de însemnată. Cei care

au luat asupra lor, din ignoranță sau dintr-o râvnă oarbă, o lucrare înaltă și au observat că ea le depășește puterile lor, că le vatămă, trebuie să o părăsească și să treacă la o viețuire corespunzătoare puterilor și vârstei lor duhovnicești. Uneori nevoința este foarte strălucită, foarte frumoasă, însă nu aduce mântuire, ci pierzare, alteori însă nevoința este lipsită de frumusețe într-atât, încât chiar aruncă o umbră întunecoasă asupra nevoitorului; însă folosul de la ea este esențial și îmbelșugat *(cf p. 241, §2)*

78. Aici este limpede că suntem învățați la lucrarea minții, în care cel dintâi loc îl ocupă rugăciunea minții și plânsul inimii, când îți aduci aminte de moarte, de judecata lui Dumnezeu, de muncile veșnice ale iadului și de fericirea cea veșnică a raiului *(cf. p. 244, §10)*

79. Această povățuire privește viața particulară a călugărului, iar nu gospodăria mănăstirilor celor de obște, care totuși trebuie să satisfacă nevoile mănăstirii iar nu capriciile și slava cea deșartă *(cf p. 246, §18)*

80. Iată o pildă din care se văd obiceiurile oamenilor culți din vechime. Sfântul Ioan Gură de Aur

...ând luxul cu care erau împodobite casele din ...ul său, povestește următorul fapt: un filozof ...care a fost invitat în casa uneia dintre somitățile ...timpului. Casa strălucea de marmură și de alte ...odabe, pardoseala era acoperită cu covoare. Oas...e, intrând în casă, a scuipat pe fața stăpânului ...lei, n.tr.); întrebat de ce a făcut această obrăz...ie, el a răspuns că a simțit nevoia să scuipe și, ...ad luxul din casă, nu a găsit alt loc mai potrivit ...tru acest lucru decât fața gazdei (Hrisostom, IX, Ep. către Rom. Omilia XI) *(cf p. 248, §25)*

...Plânsul și lacrimile le au numai cei ce petrec în ...e și care au în inimă sămânța (arvuna) îndură...ă de toți cei de aproape, fără nici o deosebire ...*54, §1)*.

...te limpede că acel post și acele nevoințe duc ...ie, dacă se fac pentru a fi arătate oamenilor ...gândul trufaș de a ajunge la o stare duhov...ea înaltă. Nevoințele cele cu bună pricepere ...smerenie. Nevoințele duc la smerenie când ...itate cu scop de pocăință, cu scop de a în...patimile. Sfinții Părinți, care au ajuns la starea ...cea mai presus de fire, lucrau și nevoințe ...esus de fire; în genere, călugării din vechi...ind o sănătate a trupului care nu se întâlneș...zi, erau în stare să lucreze nevoințe mari. Noi

nu putem avea astfel de nevoințe; însă o nevoință pe măsura puterilor noastre, care să ne înfrâneze și să ne domolească patimile, este cu putință și pentru noi. O astfel de nevoință anume chiar este o nevoință esențialmente folositoare, esențialmente trebuincioasă *(cf. p. 264, §3)*

83. Dacă unui frate, care se liniștește în chilie, i se va sui la inimă un cuvânt oarecare, iar fratele, răstu[r]cind în mintea sa acest cuvânt, nu-l va putea pătrunde din pricina înălțimii lui și nu va fi învățat de Dumnezeu, apoi se apropie demonii și răstălmăcesc înaintea celui ce se liniștește înțelesul acestui cuvânt, după cum vor.

O observație foarte importantă! Apostolul ne oprește să cugetăm mai mult decât ni se cuvine să cugetăm. Călcarea acestei porunci te duce neapărat la rătăcire, și rătăcirea la îngâmfare și părere de sine, în latura demonilor și la supunerea față de ei. Din această pricină pentru un călugăr este foarte folositor să se lepede de știință, care nu este neapărat trebuincioasă pentru mântuire, care măgulește numai setea noastră de cunoaștere, care ne abate de la calea cea strâmtă a smeritei cugetări la calea cea largă a îngâmfării *(cf p. 274, §16)*

84. Pildă de lepădare de sine, înfrânare și tăiere la cei din vechime *(cf. p 278, §4)*

85. Osebirea poftelor omenești este astfel, că tre-
... să învățăm a le învinge și în amănunte. Cel
... s-a obișnuit să învingă poftele cele mărunte le
... și pe cele mari. Cel biruit de poftele cele
...unte, neapărat va fi biruit și de cele mari. Este
... putință să învingi patima poftei, sau patima
...ei, până nu te vei învăța să învingi toate dorin-
... lucru prin care, și numai prin el, se îndreaptă
... tăierea voinței *(cf p. 281/20)*

86. Un călugăr oarecare locuia în pustiu. El avusese
... o cunoștință, chiar rubedenie, o femeie tâ-
... După mai mulți ani, ea a aflat despre locul
... petrece călugărul și, îndemnată de diavol, s-a
... în pustiu să-l caute. Aflându-l, a intrat în chilia
... spunându-i că este rubedenia lui a rămas la
... a căzut cu ea în păcat. În același pustiu petre-
... un alt monah. Cu el s-a petrecut următorul lu-
... când venea timpul prânzului, ulciorul cu apă,
... pregătit pentru băut, se răsturna de la sine
... apa se vărsa. Acest lucru s-a repetat câteva
... atunci a socotit să se ducă la călugărul cel
... pomenit mai sus, ca să-i spună ce se petrece
... ulciorul și cu apa. Pe cale, când s-a întunecat, el
... într-o capiște veche idolească dărâmată, ca
... urma, și aude că demonii vorbesc între ei: în
... noapte, ziceau ei, am aruncat pe călugărul

cutare în curvie. Auzind acestea el se mira. Când s-a luminat, el a ajuns la chilia călugărului, pe care l-a găsit cufundat într-o mare întristare şi i-a zis: Frate, ce să fac? Când vreau să gust mâncarea, ulciorul meu, care este pentru apă de băut, se răstoarnă şi apa se varsă. Călugărul cel dintâi i-a răspuns: Tu ai venit la mine să mă întrebi pentru ulciorul care se răstoarnă şi apa care se varsă, iar eu te întreb pe tine: Ce să fac? În această noapte am căzut în curvie. A răspuns călugărul al doilea: Şi acest lucru îl ştiu. — De unde ai putut afla acest lucru? — Intrând pe drum, ca să petrec noaptea într-o capişte idolească, eu am auzit cum demonii vorbeau despre căderea ta şi se lăudau cu acest lucru; lucrul acesta m-a întristat pe mine. Călugărul cel dintâi a zis: Plec de aici şi mă duc în lume. Iar cel de al doilea a început să-l roage zicând: Nu face acest lucru, frate prea iubit! Dimpotrivă, suferind ispita cu răbdare, rămâi în locul acesta. Pe femeie o vom alunga, să se ducă la locul său. Este limpede că ispita a fost pusă la cale de şiretenia cea rea a vicleanului diavol; cu atât mai mult trebuie să rămâi aici până la sfârşitul vieţii tale, nevoindu-te cu sufletul şi cu trupul, rugând, cu ajutorul plânsului lăuntric din inimă şi al lacrimilor, bunătatea lui Dumnezeu şi Mântuitorul nostru, ca să afli îndurare în ziua cea înfricoşată a marii judecăţi a lui Dumnezeu.

Aşa-i! Deci patimile sunt în noi. Acest lucru trebuie ştiut. Plecând în pustie, noi ducem acolo şi patimile cu noi. În pustie, neavând hrană, chinuite şi domolite de nevoinţă, ele lucrează mai slab, în schimb devin mai rafinate. La cea mai mică neluare de seamă, când vine sminteala, ele lucrează cu o deosebită viclenie. Nevoitorul are neapărată ne-

...e o desăvârşită încredere în sine, în neclatinarea voinţei sale, în nepătimirea sa. Cel care a fugit de sminteli, trebuie să se teamă de ele mai mult decât cel care petrece printre sminteli. În inima ... se poate petrece pe neaşteptate cea mai în... ...are şi monstruoasă schimbare. Ispitele nu încetează să-l necăjească chiar pe cel ce zace pe patul de moarte, ele se îndepărtează numai când sufletul părăseşte trupul *(cf p. 287, §10)*.

... se înţelege o învoire cu gândurile păcătoase, ...dulcirea cu ele, petrecerea voită în ele, iar ...irea lor cea pe neaşteptate, de care nu este ... nimeni şi căreia i se poate împotrivi fiecare ... §25)

... ...maşii cei nevăzuţi pentru un război întărit ... aleg mai mult noaptea. În aceste cazuri ... foarte mare folos lumina de la o candelă, ... ce este şi mai bine, de la lumânare. Din ... liniştii ce o produce această lumină şi din ... lucrării văzului, sufletul scapă de o anumită ... concentrată a gândurilor şi a năvălirilor ce ... diavol, a căror lucrare, fireşte, este slăbită ... produsă de această lumină *(cf p. 304, §38)*

89. Mulți dintre cei înșelați de draci au săvârșit cele mai îngrozitoare crime, mai ales ucideri și sinucideri. La o înșelare drăcească vădită erau supuși și sunt supuși mai mult cei însingurați și zăvorâți (cf p. 307, §1)

90. Nu trebuie să ne lăsăm deloc momiți de virtuțile care sunt înfățișate de demoni, oricât de înalte și strălucite ar fi aceste virtuți. Tot ce ni se propune de demoni, trebuie respins fără nici o excepție. O supunere de bunăvoie demonilor, chiar dacă s-ar face în urma invitației și insistenței lor, îl pune pe om sub stăpânirea lor, îl lipsește de libertatea duhovnicească, și-l face o unealtă a lor. Este o mare nenorocire să ajungi sub stăpânirea demonilor și să devii unealta lor! O nenorocire care cuprinde lumea întreagă și nu este pricepută de lume (cf p. 310 §...)

91. Să luăm aminte, cum se cuvine, prea iubiți frați, la râvna cu care slujitorul lui Dumnezeu s-a îngrijit să-și păstreze în sine virtutea smereniei (cf p. 333, §...)

92. O astfel de lucrare a smereniei împotriva mâniei, ațâțării și răutății o simt toți călugării care duc o viață cu luare aminte și după poruncile Evangheliei ...

...se luptă cu patimile lor. Însă cei care merg după ...demnul patimilor lor, care satisfac cerințele lor, ...noscând încercările fericite, pe care le capătă ...d învățăturile din Evanghelie, ei umblă, adică ...ece viața, într-un întuneric moral care premerge ...tunericului celui din iad, o preînchipuire și o ar... pentru acest întuneric din urmă (cf p. 336, §27).

...rea, parcă prea aspră a fost lovirea cu moartea ...ptată a lui Anania și Safira pentru iubirea de ...(Fapt 5, 10). Însă Cel ce a lucrat aici era Du...zeu și în fața lucrării Lui trebuie să tacă orice ...ță omenească, care nu este în stare să judece ...un lucru al lui Dumnezeu. Lucrările lui Dum...zeu, cel nemărginit și întru totul desăvârșit firește ...nu sunt supuse și nu pot fi supuse judecății ...i, care este mărginit. În Biserica primară, ...harul Duhului lucra din belșug și evident, pe...le celor vinovați înaintea Duhului Sfânt erau ...evidente. Astfel, după povestirile cuviosului ...ii, bătrânul Sfânt Moise din Schitul Egiptului ...pentru că a vorbit împotriva purtătorului de ...Macarie cel Mare, îndată a fost supus îndrăci...(Lavsaicon VII, cap. 27). Pedepsele și bătăile lui ...nezeu există și astăzi. Însă astăzi îndelunga ...rea lui Dumnezeu față de noi cei neputin...și pătimași ne lasă mai mult timp pentru a ne ...purtarea noastră sub îndrumarea cuvântului ...Dumnezeu spre pocăință; însă dacă petrecem în ...re și nu ne pocăim, apoi după acestea nea...or urma pedeapsa și bătăile (cf p. 356, §9)

94. Atât de primejdioase sunt pentru un nevoitor slava deşartă, căutarea de a fi pe placul oamenilor şi făţarnicia! Atât de slabă este inima omului, cea atinsă de păcat *(cf p. 360, §7)*

95. În Rusia mulţi dintre Sfinţi au purtat verigi (un fel de lanţuri). Pe lângă simplitatea sa deosebită şi pe lângă predominarea nevoinţelor trupeşti în monahismul rus, purtarea verigilor nu avea însemnătatea pe care trebuia să o aibă în monahismul din vechime. Acest monahism se lupta mai ales prin nevoinţa sufletească şi mai primejdioase pentru acest monahism, mai tare îl luptau patimile sufleteşti, mai ales înălţarea minţii. Iar copilul înălţării minţii este eresul, această înfricoşată îmbolnăvire a minţii care a zguduit Biserica Răsăritului şi monahismul ei timp de o mie de ani. Schisma ignorantă rusă (rascolul), iată forma pe care a îmbrăcat-o rătăcirea religioasă a omului rus, bizuindu-se pe dezvoltarea intelectuală religioasă. După ce au trecut timpurile simplităţii şi odată cu tendinţa generală de a fi pe placul oamenilor şi spre făţărnicie, părerea cuviosului Apollo capătă o semnificaţie deosebită *(cf p. 361 §8)*

96. La sfârşitul secolului al XVIII-lea petrecea în mănăstirea Valaam un bătrân, Xenofont, convertit în fiu al Bisericii dintr-un rascolnic (schismatic) înveterat şi dascăl al rascolnicilor, prin vederea puterilor cereşti în timpul Dumnezeieştii Liturghii, pe care o săvârşea în Lavra Nevscaia (din Petersburg) un ieromonah. Revenind în sânul Bisericii, Xenofont, ca un mare nevoitor, a plecat spre vieţuire la mănăstirea Valaam. Acolo — asemenea altor doi călugări, despre care vorbeşte povestirea, el a ajuns un văzător permanent al harului lui Dumnezeu în feluritele lui manifestări din timpul Dumnezeieştii Liturghii. Odată au venit în mănăstirea Valaam şi au intrat în biserică, în timpul slujbei, nişte finlandezi luterani, oameni foarte neîngrijiţi (ca exterior, n. tr.). Xenofont s-a scandalizat şi i-a defăimat în gândul său. Harul de îndată s-a ascuns. Bătrânul a priceput care este pricina acestui lucru şi a început să aducă pocăinţă în faţa lui Dumnezeu. Peste o lună, nu mai devreme, Xenofont din nou a ajuns văzător al manifestărilor harului lui Dumnezeu (Manuscrisul mănăstirii Valaam, scris după cuvintele lui Xenofont) *(cf p. 362, §3)*.

97. Un asemenea har a lui Dumnezeu avea Sfântul Simeon cel nebun pentru Hristos: el petrecea în sărăcie şi goliciune, dar împărţea celor nevoiaşi aur într-o cantitate însemnata, fără să primească acest aur de la cineva (Vieţile Sfinţilor, 21 Iulie). Slujirea călugărului smintit din povestire îi era încredinţată

de harul lui Dumnezeu; ea nu era deloc de bunăvoie; acest lucru nici nu se obişnuia printre călugări. Acest lucru este o nevoinţă excepţională după chemare şi har, el deloc nu poate sluji ca pildă de urmat. Cel care nu este chemat la o nevoinţă care iese din comun, este dator să-şi ducă vieţuirea după rânduielile generale ale călugăriei. *(cf p 367 §3)*

98. Sfânta Scriptură numeşte iubirea de argint slujire la idoli. Iubirea de argint mută dragostea inimii (în credinţă şi nădejde) de la Dumnezeu spre bani, face banii Dumnezeu, îl nimiceşte pe adevăratul Dumnezeu pentru om. Cel iubitor de arginţi nu are pe Dumnezeu. Dumnezeul unui iubitor de arginţi este capitalul lui. Neagonisirea este unul dintre voturile monahale; prin neagonisire şi fecioria sau văduvie neprihănită un monah se deosebeşte de un mirean, care este obligat să păzească toate poruncile lui Hristos alături de monah. Lepădarea neagonisirii este lepădarea monahismului, este călcarea voturilor date la intrarea în monahism. Dumnezeu a făgăduit să-i răsplătească fiecăruii om după faptele lui. Acest lucru cu o anumită limpezime se împlineşte asupra celor iubitori de argint. Ajungând străini pentru Dumnezeu de bunăvoie, pentru bani, ei, fără să vrea, se despart de idolul lor — capitalul — după legea generală a morţii, cunoscută tuturor, necunoscută numai celor iubitori de arginţi — adeseori şi înainte de moarte. Ei trec la veşnicie numai cu deznădejdea. S-a observat că pe monahii agonisitori îi ajunge moartea cea mai neaşteptată, sau lipsindu-i cu totul de pocăinţă, sau răpindu-i într-o astfel de moarte sufletească, că pocăinţa lor se reduce numai la îndeplinirea moartă, superficială a unei formalităţi. Sufletul, care murise mai înainte pentru Dumnezeu cel adevărat, care socotea drept Dumnezeu pe idol, nu este în stare să-şi exprime viaţa sa cea în Dumnezeu prin pocăinţă. Părăsit de adoratorul său cel mort, idolul acesta devine un obiect de sminteală şi de felurite prilejuri de păcătuire pentru cei care pretind dreptul de a intra în stăpânirea acestui idol: idolatrul care a părăsit pământul, care nu a luat nimic cu sine în eternitate, continuă să trăiască pe pământ prin răutăţile ce decurg din belşug din capitalul lăsat de el. Monahi agonisitori! Ascultaţi de Domnul Dumnezeul vostru, care vă cheamă pe toţi spre mântuire din prăpastia în care v-aţi scufundat! Ascultaţi până când mai aveţi timp de ascultare! Ascultaţi, pentru ca să faceţi din capitalurile voastre o proprietate nerăpită: daţi milostenie, faceţi pungi care nu se învechesc, comoară neîmpuţinată în ceruri; căci, unde va fi comoara voastră, acolo va fi şi inima voastră (Luca 19, 13-14), spre arvună sigură sau a fericirii voastre veşnice, sau a nenorocirii voastre veşnice *(cf p 372, §7)*

99. Astfel era întocmirea creştinilor din primele veacuri ale creştinismului! Nu numai monahii, ci şi creştinii care petreceau în lume vieţuiau pentru veşnicie, iar nu pentru timpul de aici; toată grija lor era în-

dreptată spre a plăcea lui Dumnezeu. celor vremelnice și materiale ei le acordau cea mai mică atenție *(cf p.372, §8)*.

100. Explicația înțelesului în care era întrebuințată de Sfinții Părinți nevoitori expresia „a urî lumea, a-ți bate joc de lume", se poate vedea în descrierea vieții sfinților cuvioși Simeon și Ioan *(cf p 399, §2)*

101. O ispită necunoscută oamenilor răspândiți, cunoscută numai monahilor, care duc o viață cu luare-aminte! Mai ales ea este cunoscută nevoitorilor care se îndeletnicesc cu rugăciunea minții. Cel mai neînsemnat cuvânt, cel mai neînsemnat lucru din domeniul lumii, vrăjmașă lui Dumnezeu, se întipăresc cu tărie în sufletele celor curați, adesea nu pot fi șterse impresiile lucrurilor murdare și păgubitoare nici cu pâraie de lacrimi, nici cu nevoință mare, nici de cunoștințele vaste teologice, nici de timpul îndelungat. Toți călugării trebuie să se păzească cu sârguință, dar mai ales cei zăvorâți și cei însingurați *(cf. p. 411, §25)*.

102. În povestire sunt două împrejurări vrednice de o luare-aminte deosebită: stăruința de a scoate pe

călugăr din chilia lui și pășirea lui înainte de vreme spre viața cea însingurată, pentru care el nu ajunsese la maturitate. Asupra sihastrului el a lucrat pe față, iar asupra călugărilor care petrec în viața de obște, el lucrează prin gânduri, însă lucrarea, în fond, este una și aceeași. Ca să-l scoată pe sihastru din chilie, diavolul a întrebuințat motivele cele mai binecuvântate; la fel, ca să-l scoată din chilie și din mănăstire și să-l obișnuiască cu ieșiri și vagabondare, diavolul întrebuințează niște prilejuri din cele mai binecuvântate, el pierde, oferind în aparență mântuirea — aruncă în cele mai grele păcate, oferind frumos binele din belșug (Cuv. Avva Dorothei, Didahie). Cea dintâi ieșire a sihastrului nu a fost însoțită de vreo nenorocire pentru suflet, ca să-i arate că ieșirile nu sunt vătămătoare și ca să lipsească sufletul de paza cea mântuitoare pentru suflet; la fel, la primele ieșiri ale monahului din chilie și mănăstire primejdia unei astfel de purtări este ascunsă de vrăjmașul cel nevăzut pentru ochii minții, ca să se obișnuiască mai ușor cu ieșirile, mai ales cu hoinăreala, și cu atât mai sigur să-l arunce într-un dezechilibru sufletesc. Din această pricină, pretutindeni la Sfinții Părinți se întâlnește un îndemn insistent pentru monahi ca ei să se obișnuiască cu petrecerea plină de răbdare în mănăstire și chilie, silindu-se cât se poate să-și tempereze și să-și scurteze ieșirile în lume, să nu le facă după capul și capriciul lor. Spre o viață însingurată în pustie sau zăvorâre unii călugări se hotărau sau în urma unei chemări din partea lui Dumnezeu, sau fiind îndrumați de un povățuitor purtător de duh, care i-a socotit în stare de o astfel de viață în urma unei pătrunderi

harice în întocmirea lor sufletească. Alegerea unei astfel de vieți după capul și voia sa, precum și alegerea în urma unui sfat lipsit de înțelepciune sau de bună-credință, întotdeauna a fost însoțită de nenorociri. Sihăstria și zăvorârea, chiar când te cheamă Dumnezeu, sunt o nevoință foarte grea, te introduc într-o luptă deschisă cu duhurile cele rele, însă Dumnezeu, care a chemat pe un temei cunoscut numai Lui, El Însuși îl sprijină pe alesul Său.

La părerea de sine, de care neapărat sunt atinse sufletele celor ce-și aleg singuri această viețuire înaltă, mai ales cu călcarea ascultării, cu o atracție încăpățânată și pătimașă, ispita diavolului, s-ar putea zice, este chemată, iar ajutorul și sprijinul lui Dumnezeu sunt respinse. Supunându-te gândurilor de la diavol și voinței lui în sufletul tău, este cu neputință să-i stai împotrivă într-o luptă deschisă; dacă nu l-ai cunoscut pe diavol în gândurile ce ți le-a adus și în inițiativa din lăuntrul tău, este cu neputință să-l recunoști în nălucire, când ți se va arăta. Părinții au spus hotărât că liniștirea îi omoară pe cei ce n-au ajuns încă la măsurile ei (Scara, Cuv. 27). Nenumărate pilde ne dovedesc dreptatea acestei hotărâri. Ca să le facem cunoscut mai pe scurt prea iubiților frați felul de a lucra al diavolului, care lucrează sub masca bunei-cuviințe toată viclenia lui cea rea, prin care el ar fi putut înșela și pe sfinții lui Dumnezeu, dacă nu i-ar fi acoperit dreapta Lui, cităm o ispită care l-a atras pe cuviosul Petru cel din Muntele Athos. Acest mare bărbat, care a fost în viața lui cea din lume căpetenie de oaste, a fost chemat la călugărie prin judecățile cele minunate ale lui Dumnezeu, iar pe urmă a fost chemat spre

viața cea de sihastru în muntele Athos. Înainte de a începe această viață, avea deja darul de a face minuni; iar după ce a pășit în această viață a avut de suferit o luptă grea cu dracii și din această luptă a ieșit biruitor. După toate acestea diavolul a încercat să-l înșele și să-l piardă pe acest cuvios în felul următor: el a luat chipul unuia dintre casnicii lui Petru, care erau pe lângă el în viața lui din lume, pe când era căpetenie de oști, și a venit la el. Muntele Athos, acoperit de păduri, străbătut de prăpăstii, era pe timpul acela nelocuit. Dracul a căzut la picioarele cuviosului, l-a salutat, pe urmă a șezut lângă el, a început să plângă înaintea lui și să zică: Noi am auzit, stăpâne, că tu ai fost luat în robie, dus în Samara, aruncat într-o temniță întunecoasă, că Dumnezeu, în urma rugăciunilor Sfântului Nicolae, te-a scăpat și te-a adus în țara grecilor. Noi, casnicii tăi, plângând și bocind, te căutam pretutindeni, am cutreierat multe orașe și sate, întrebând de tine. Negăsindu-te, noi ne-am dedat la rugăciuni stăruitoare și cu lacrimi către Sfântul Nicolae, ca să ne descopere nouă unde petreci tu, comoara noastră. Și nu a trecut cu vederea grabnicul ajutător al tuturor, Sfântul Nicolae, rugăciunea noastră, ci ne-a descoperit nouă totul despre tine. Noi, robii tăi, ne-am bucurat, iar eu, înaintea tuturor, am venit la tine stăpânul meu. Deci vino la casa ta, ca să te vadă toți cei ce doresc să-ți vadă fața ta, și proslăvit să fie pentru tine Dumnezeu, cel care te-a scăpat prin minune din robie și lanțuri. De liniștire nu te îngriji deloc căci și acolo sunt mânăstiri și pustietăți însingurate, prielnice pentru sihăstrie; tu îți vei alege un loc după socotința ta. Judecă bine singur: ce este

mai plăcut lui Dumnezeu, o însingurare în munți și în peșterile de piatră, care îți aduce folos numai ție, sau viețuirea de bărbat plăcut lui Dumnezeu și in suflat de Dumnezeu, care pe mulți îi întoarce către Dumnezeu și-i povățuiește pe calea mântuirii. Într-adevăr, este mai plăcut lucru al doilea, dupa mărturisirea lui Dumnezeu Însuși, însemnată în Sfânta Scriptură, cel ce osebește ce este cinstit de ceea ce nu este cinstit, ca gura Mea va fi (Ier. 15, 19). Singur știi cât de mulți rătăciți întru întunericul patimii lor sunt în orașul nostru și care au nevoie de un om ce i-ar putea aduce la pocăință. Ți se va pregăti o mare răsplată de la Dumnezeu, dacă tu, stăpânul meu, vei veni și-i vei întoarce către Dumnezeu. Și de ce ne disprețuiești pe noi, care te iubim din toată inima, ferindu-te de noi și ascunzându-te în această pustietate?

Când demonul vorbea acestea și multe altele asemenea acestora, Sfântul a început să se clatine întrucâtva în suflet, însă a răspuns. Eu am fost adus în acest loc nu de om și nici de Înger, ci de Însuși Dumnezeu și de Maica Domnului, dacă nu va urma voia și porunca lor ca să ies de aici, apoi nu voi ieși. Demonul, auzind acestea, a pierit. După șapte ani, diavolul din nou a încercat să-l înșele pe cuviosul: i s-a arătat în chip de Înger de lumină, numindu-se pe sine arhistrateg (mai mare voievod) al Domnului, i-a făcut cunoscută porunca Domnului, dovedind adevărul cuvintelor sale printr-o minune, ca Petru să părăsească muntele, să meargă în lume pentru întărirea și folosul celor mulți; auzind un răspuns asemănător cu cel dintâi, el a pierit (Viețile Sfinților, 12 Iunie).

Sfinții puteau înlătura năvălirile vrăjmașului numai din mila lui Dumnezeu, cu ajutorul harului lui Dumnezeu, care petrece în Sfinți și-i luminează; cum să stai împotriva acestei năvăliri încredințându-te în tine orbește, având desigur o minte puțină, o părere de sine, care întotdeauna te lingușește și te înșală? Cum să stai împotriva acestor năvăliri aflându-te cu omul cel dinlăuntru într-un întuneric duhovnicesc, într-o robie și supunere la diavol? Nu este de prisos să subliniem că dreptatea unei cugetări trupești, propovăduită de duhurile cele rele, este identica cu dreptatea propovăduită de lumea cea vrăjmașa lui Dumnezeu și este potrivnică dreptății celei din Evanghelie *(cf. p. 411, §26)*.

103. Rugăciune duhovnicească se numește rugăciunea harică, când mintea, datorită curățeniei sale și năzuinței totale spre Dumnezeu, se va învrednici să se unească cu Duhul Sfânt și să intre sub îndrumarea Sfântului Duh (Sfântul Isaac Sirul, Cuv. 16) *(cf. p. 417, §23)*.

104. În această povestire a fost înfățișată cu limpezime treapta de înfrânare a celor din vechime, care, ca și alte nevoințe trupești, le era cu putință datorită corpului robust de care se bucurau îndeobște toți. La începutul secolului al XVIII-lea erau încă în

Rusia nevoitori și nevoitoare, deși foarte puțini, care mâncau o dată pe săptămână. Potrivit cu această lucrare ei aveau nevoie de un somn destul de scurt și de cea mai neînsemnată îmbrăcăminte și vara și iarna. Lucrarea duhovnicească și sporirea duhovnicească depind mult de tăria trupului (Isaac Sirul, Cuv. 58). Spre pildă de cum se deosebeau tăria trupului celor din vechime și cerințele lui de tăria trupului și cerințele lui la cei din timpurile mai noi, vom aduce pilda cuviosului Dosoftei, care este descris ca un tânăr firav după trup, moleșit după creștere și bolnăvicios. Acest tânăr bolnăvicios și slab, foarte înfrânat la mâncare — și până a nu intra în mănăstire era numit postitor —, mânca la prânz, afară de altă mâncare, numai pâine șase pfunzi farmaceutici sau cinci și jumătate pfunzi obișnuiți (adică peste 2 kg). (Viața cuv. Dosoftei, Ed. 1856, Moscova). Această cantitate de pâine este de ajuns pentru doi oameni dintre cei mai robuști ai timpurilor noastre *(cf. p. 426, §21)*.

105. Iată rodul viețuirii după poruncile Evangheliei și al deprinderii cu smerenia. O inimă care și-a agonisit această deprindere nu este în stare să se gâlcevească sau să se certe; ea este gata să cedeze totul, numai să scape de gâlceavă și de ceartă *(cf p. 431, §49)*

106. Și demonii au smerenia lor. O astfel de smerenie cerea de la Dumnezeu-Omul Satana, făgăduindu-i să-l răsplătească pentru această smerenie cu o renovare a onorurilor și bunurilor pământești. L-a suit diavolul pe Domnul pe un munte înalt, i-a arătat Lui toate împărățiile lumii într-o clipită. Și i-a zis diavolul: Ție îți voi da puterea aceasta și slava lor, căci ale mele sunt și le dau cui vreau. Dacă te vei închina înaintea mea, toate vor fi ale tale (Luca 4, 6-7). La fel chinuitorii îi certau pe sfinții mucenici pentru trufia lor, cereau de la ei smerenie, care consta în a te uni cu ceilalți ca să te închini idolilor și să te lepezi de Hristos, și făgăduiau pentru această smerenie să-i răsplătească cu o îmbelșugare de bunuri pământești. O astfel de smerenie cere lumea, care lucrează după principiile și în duhul stăpânitorului lumii acesteia: lui îi place această smerenie, o proslăvește, o copleșește cu darurile sale cele mai deșarte. Lumea urăște smerenia lui Hristos, iar sfinții lui Dumnezeu atât de mult urau smerenia cea drăcească, încât sufereau toate greutățile și lipsurile, toate necazurile, numai ca să nu accepte această smerenie; ei alegeau moartea silnică și de batjocură decât să accepte smerenia dracilor. În această smerenie este lepădarea de Dumnezeu. Smerenia propovăduită de cugetarea trupească, de fățărnicie, de sfințenia deșartă (plină de vanitate) este o smerenie drăcească. Pe cei care duc viață călugărească diavolul îi îndeamnă la smerenia sa, ca prin ea să-i ducă la mâhnire, la slăbănogire, la deznădejde. Această deosebire este de neapărată trebuință pentru călugării de astăzi: ea îi va face să deosebească smerenia diavolului de smerenia lui

Hristos, al cărei învățător este Hristos, care, punând nădejdea omului în Hristos, este străină de slava deșartă, care niciodată nu se arată într-o strălucire și propășire lumească ci totdeauna petrec sub semnul crucii lui Hristos, nevăzută, prigonită, călcată de reprezentanții lumii, văzuți și nevăzuți.

Dar să revenim la povestire. Bătrânul purtător de Duh degrabă l-a ridicat la o înaltă sporire duhovnicească pe fratele care i s-a supus, întemeind această sporire pe o hotărâtă lepădare de sine. Monahii pustiei neroditoare de la Schit petreceau într-o sărăcie desăvârșită. Când se coceau grânele în Egipt, lucru care cerea o mulțime de brațe de recoltare, monahii de la Schit se duceau la seceriș și pentru acest lucru primeau plata în grâu. Grâul căpătat era măcinat, din toată făina coceau pâini, le uscau și mâncau din ele anul întreg, pâine proaspătă la Schit nu era (Isaac Sirul, Cuv. 55). Faptul că acel călugăr nu s-a dus la seceriș din porunca bătrânului, o poruncă în aparență stranie și lipsită de sens, care îl punea pe călugăr într-o situație dintre cele mai grele în ce privește aprovizionarea lui pe anul întreg, era un fapt de cea mai mare lepădare de sine. A urma lucrarile cele mai presus de fire ale bătrânilor purtători de Duh este cu neputință pentru aceia care nu au ajuns la o desăvârșire creștină asemănătoare cu a lor. Totuși slava deșartă și înfierbântarea oarbă încearcă sa le urmeze, spre pierzarea sigură a sa și a celor de aproape *(cf. p. 435, §61)*.

107. Că ascultarea călugărilor din vechime era un dar minunat al harului lui Dumnezeu, iar nu o urmare a voinței omenești, este lămurit în sfaturile pentru lucrarea cea sufletească, despre petrecerea în ascultare la un bătrân (Ep. Ignatie Branceaninov, Opere, Vol. V, ed. 1886, cap. 12, Darul monahismului contemporan) *(cf. p. 436, §62)*.

108. Din această povestire se vede tăria trupească a călugărilor din vechime și acea stare duhovnicească la care ajungeau ei. De astfel de lucruri este în stare și o înfierbântare trufașă și o înșelare de sine nenorocită. Ele și astăzi se întâlnesc aproape numai în haina unei nevoințe neobișnuite pentru întărirea înșelării proprii și amăgirea celor de aproape. Lumii îi place acest lucru. Cu atât mai mult trebuie să se păzească cititorii povestirii, care este dată pentru contemplare duhovnicească și zidirea prin smerenie, dar nu spre o urmare plină de trufie, nesocotită și păcătoasă, nu spre vătămarea noastră înșine *(cf. p. 441, §1)*.

109. Convorbirea celor 12 sihaștri. Odată, niște sihaștri înțelepți, sfinți și înduhovniciți, doisprezece la număr, s-au adunat împreună și se rugau unul pe altul să spună ce fel de învățătură are fiecare în chilia sa și de ce fel de lucrare duhovnicească le este cuprinsă mintea.

Cel dintâi, care era și cel mai bătrân printre ei, a zis: Fraților, de când am început să mă liniștesc, m-am răstignit pe deplin pe mine însumi pentru toate faptele de dinafară, aducându-mi aminte de cele zise de Scriptură: să rupem legăturile lor și să aruncăm de la noi jugul lor (Ps. 2, 3). Parcă am zidit un perete între mintea mea și lucrările mele de dinafară, și mi-am zis mie însumi: după cum cel care este înconjurat de un zid nu îi vede pe cei ce stau afară, așa și tu nu lua aminte la nimic din cele din afară, ținându-te pe tine zilnic întru nădejdea lui Dumnezeu. Spre gândurile și poftele cele păcătoase să ai o astfel de tragere de inimă, ca și spre neamul șerpilor și scorpiilor. Dacă voi simți că ele încep să răsară în inima mea, apoi mă arunc asupra lor cu o vorbire hotărâtă și cu mânie le nimicesc și nu încetez să mă mânii asupra trupului și sufletului meu, ca ele să nu facă ceva din cele nedrepte.

Al doilea: eu mi-am zis mie însumi în ziua aceea când m-am lepădat de pământ: te-ai renăscut astăzi, astăzi ai început să slujești lui Dumnezeu; astăzi te-ai lepădat de viața de aici; fii deci zilnic ca un călător, așteptând slobozirea pentru a doua zi. Acest lucru mi-l poruncesc mie în fiecare zi.

Al treilea: mă înalț de dimineață către Dumnezeul meu, dându-I rugăciune, cad pe fața mea și mărturisesc păcatele mele. Săvârșind închinarea că-

tre Dumnezeu, eu mă întorc cu rugăciune către Îngeri, cerând ca să-L roage pe Dumnezeu pentru mine şi pentru întreaga zidire. Împlinind acest lucru, eu merg spre adâncul iadului şi fac ceea ce făceau iudeii venind la Ierusalim, chinuindu-se, varsând lacrimi şi slobozind vaiete pentru căderea părinţilor lor; astfel şi eu, privind căderea omenirii şi urmările acestei căderi, îmi asupresc trupul meu şi plâng cu cei ce plâng.

Al patrulea: eu cu întocmirea sufletului meu sunt asemenea celui ce şade pe muntele Eleonului cu Domnul şi cu ucenicii Lui. Eu mi-am zis mie însumi: să nu cunoşti pe nimeni cu o cunoştinţă după trup, ci fii neîncetat cu ucenicii Domnului şi urmează vieţuirii lor celei din ceruri, şezi la picioarele lui Iisus, cum a şezut Maria, luând aminte la cuvintele Lui. Fiţi desăvârşiţi, ne zice El nouă, precum şi Tatăl vostru desăvârşit este (Mat. 5, 40) şi: învăţaţi-vă de la Mine, că blând sunt şi smerit cu inima (Mat. 11, 39).

Al cincilea: eu mă uit la Îngeri, care se suie şi se coboară pentru a chema sufletele din această viaţă spre veşnicie, şi neîncetat aştept sfârşitul meu, zicând: Gata este inima mea, Dumnezeule, gata este inima mea (Ps. 107, 1).

Al şaselea: eu mi-am pus drept lege, zilnic, să aud cuvintele Domnului, pe care îmi închipui că mi le rosteşte: nevoiţi-vă pentru Mine, şi Eu vă voi odihni pe voi; luptaţi-vă aici puţin cu păcatul şi veţi vedea mântuirea Mea şi slava Mea; dacă voi Mă iubiţi pe Mine, dacă voi sunteţi fiii Mei, apoi rugaţi-vă cu rugăciune către Tatăl; dacă voi sunteţi fraţii Mei, suferiţi ceva pentru Mine, după cum Eu am suferit

multe pentru voi; dacă voi sunteţi oile Mele, apoi urmaţi patimile Domnului vostru.

Al şaptelea: eu cu sârguinţă mă învăţ în credinţă, nădejde şi dragoste şi neîncetat vorbesc cu mine însumi despre ele, pentru ca din pricina nădejdii mereu să mă bucur, din pricina dragostei să nu batjocoresc pe nimeni, din pricina credinţei să petrec în bărbăţie.

Al optulea: eu petrec în aşteptarea diavolului, care răcneşte, căutând să înghită pe cineva (I Petru 5, 8); mă silesc să-l văd cu ochii sufletului în toate căile lui şi chem pe Domnul Dumnezeu într-ajutor împotriva lui, ca uneltirile diavolului să rămână fără de urmări şi el să nu reuşească să facă nimic, mai ales în cei ce se tem de Dumnezeu.

Al noulea: eu zilnic contemplu templul cel duhovnicesc al virtuţilor celor duhovniceşti şi pe Domnul slavei în mijlocul lor, care revarsă strălucire asupra lor. Ieşind din acest templu, mă sui la cer, contemplu frumuseţea cea minunată a Îngerilor, iau aminte la laudele şi cântările cele prea dulci, pe care ei neîncetat le înalţă lui Dumnezeu, mă desfăt de sunetele, de glasurile şi de frumuseţea slavei şi fără să vreau îmi vine în gând zisa Scripturii: cerurile spun slava lui Dumnezeu, şi facerea mâinilor Lui o vesteşte tăria (Ps. 18, 1). Atunci socot tot ce se află pe pământ drept cenuşă şi necurăţie plină de putoare.

Al zecelea: eu văd pe Îngerul meu păzitor, care este prezent lângă mine, şi mă păzesc pe mine ţinând minte cele spuse în Scriptură: Văzut-am pe Domnul înaintea mea pururea, căci de-a dreapta mea este ca să nu mă clatin (Ps. 15, 8). Astfel eu

petrec plin de frică față de Îngerul meu păzitor, fiindcă el se află de strajă în toate căile mele și zilnic se suie la Dumnezeu cu o dare de seamă amănunțită despre faptele și cuvintele mele...

Al unsprezecelea: eu parcă personific virtuțile, ca: înfrânarea, curățenia, bunătatea, dragostea, ele parcă ar fi văzute de mine și mă înconjură, pe urmă, oriunde m-aș duce, îmi zic mie însumi: unde sunt însoțitoarele tale? Avându-le mereu lângă tine, nu cădea în îndoială sau în pătimătate de duh, vorbește și lucrează numai cele ce sunt pe placul lor, ca ele să găsească odihnă în tine, iar după moartea ta să mărturisească despre acest lucru înaintea lui Dumnezeu.

Al doisprezecelea a zis: voi, Părinților, având o viețuire cerească, aveți și înțelepciune cerească. Ce-i de mirare? Voi sunteți înălțați prin lucrarea voastră și căutați cele de sus. Prin virtutea voastră voi v-ați mutat de pe pământ, voi cu totul v-ați despărțit de el. Ce pot să zic eu? Dacă voi spune că voi sunteți Îngeri pământești și oameni cerești, apoi nu voi păcătui. Eu nu sunt vrednic de stările voastre sufletești; oriunde m-aș duce, eu văd că păcatele mele merg înaintea mea și mă înconjură din toate părțile. Și de aceea eu m-am osândit pentru iad, zicându-mi: fii cu aceia cu care ești vrednic să fii, cu care te vei număra împreună după un timp scurt oarecare. Văd în iad numai vaiete și lacrimi neîncetate, amărăciuni pe care nimeni nu este în stare să le spună prin cuvinte. Văd acolo pe cei ce scrâșnesc din dinți, pe cei ce se chinuiesc cu tot trupul, cuprinși de tremur din cap până în picioare. Și căzând cu fața la pământ, sărutând țărâna, îl rog

pe Dumnezeu să nu mă lase să cunosc starea celor legați în iad prin cercare. Văd și marea cea de foc, clocotind nemărginită, învăluindu-se și urlând; valurile cele de foc, mi se pare, se înalță până la cer. Văd în această stare înfricoșată o nenumărată mulțime de oameni aruncată în ea; glasurile lor s-au unit într-un singur glas, într-un singur țipăt, într-un singur bocet; un astfel de bocet și de țipăt nu a auzit nimeni niciodată pe pământ. Toți oamenii aceștia ard ca trestia și ca pleava, însă îndurarea lui Dumnezeu se întoarce de la ei pentru nedreptățile lor. Atunci eu plâng întreg neamul omenesc, căruia nimeni nu îndrăznește să-i vorbească despre mântuire, de care nu ia aminte nimeni, pentru că toată lumea zace întru cel rău. Acest lucru alcătuiește învățătura pentru mintea mea! Lucrarea mea cea duhovnicească este plânsul, după porunca Domnului (Mat. 5, 4). Mă socot nevrednic cerului și pământului și petrec în starea care este descrisă de Scriptură: fost-au lacrimile mele întru pâine ziua și noaptea (Ps. 41, 4).

Astfel este convorbirea celor 12 Părinți înțelepți și înduhovniciți.

Din punct de vedere duhovnicesc starea fiecăruia dintre cei 12 Părinți era o stare de vedere duhovnicească, care apare în creștin numai după ce el s-a curățit de patimi. Omul se introduce în această stare prin harul cel Dumnezeiesc. Starea vederii celei duhovnicești este ascunsă de mințile cele trupești printr-un paravan de nepătruns: această perdea se ridică treptat prin pocăință. Dacă cineva ar vrea să se suie la vederea cea duhovnicească cu puterile proprii, fără să arunce mai întâi de pe sine această

petrec plin de frică față de Îngerul meu păzitor, fiindcă el se află de strajă în toate căile mele și zilnic se suie la Dumnezeu cu o dare de seamă amănunțită despre faptele și cuvintele mele.

Al unsprezecelea: eu parcă personific virtuțile, ca: înfrânarea, curățenia, bunătatea, dragostea. ele parcă ar fi văzute de mine și mă înconjură, pe urmă, oriunde m-aș duce, îmi zic mie însumi, unde sunt însoțitoarele tale? Avându-le mereu lângă tine, nu cădea în îndoială sau în puținătate de duh, vorbește și lucrează numai cele ce sunt pe placul lor, ca ele să găsească odihnă în tine, iar după moartea ta să mărturisească despre acest lucru înaintea lui Dumnezeu.

Al doisprezecelea a zis: voi, Părinților, având o viețuire cerească, aveți și înțelepciune cerească. Ce-i de mirare? Voi sunteți înălțați prin lucrarea voastră și căutați cele de sus. Prin virtutea voastră voi v-ați mutat de pe pământ, voi cu totul v-ați despărțit de el. Ce pot să zic eu? Dacă voi spune că voi sunteți Îngeri pământești și oameni cerești, apoi nu voi păcătui. Eu nu sunt vrednic de stările voastre sufletești, oriunde m-aș duce, eu văd că păcatele mele merg înaintea mea și mă înconjură din toate părțile. Și de aceea eu m-am osândit pentru iad, zicându-mi: fii cu aceia cu care ești vrednic să fii, cu care te vei număra împreună după un timp scurt oarecare. Văd în iad numai vaiete și lacrimi neîncetate, amărăciuni pe care nimeni nu este în stare să le spună prin cuvinte. Văd acolo pe cei ce scrâșnesc din dinți, pe cei ce se chinuiesc cu tot trupul, cuprinși de tremur din cap până în picioare, și căzând cu fața la pământ, sărutând țărâna, îl rog

pe Dumnezeu să nu mă lase să cunosc starea celor legați în iad prin cercare. Văd și marea cea de foc, clocotind nemărginită, învăluindu-se și urlând, valurile cele de foc, mi se pare, se înalță până la cer. Văd în această stare înfricoșată o nenumărată mulțime de oameni aruncată în ea: glasurile lor s-au unit într-un singur glas, într-un singur țipăt, într-un singur bocet, un astfel de bocet și de țipăt nu a auzit nimeni niciodată pe pământ. Toți oamenii aceștia ard ca trestia și ca pleava. Însă îndurarea lui Dumnezeu se întoarce de la ei pentru nedreptățile lor. Atunci eu plâng întreg neamul omenesc, căruia nimeni nu îndrăznește să-i vorbească despre mântuirea de care nu ia aminte nimeni, pentru că toată lumea zace întru cel rău. Acest lucru alcătuiește învățătura pentru mintea mea! Lucrarea mea cea duhovnicească este plânsul, după porunca Domnului (Mat. 5, 4). Mă socot nevrednic cerului și pământului și petrec în starea care este descrisă de Scriptură: Fost-au lacrimile mele întru pâine ziua și noaptea (Ps. 41, 4).

Astfel este convorbirea celor 12 Părinți înțelepți și înduhovniciți.

Din punct de vedere duhovnicesc starea fiecăruia dintre cei 12 Părinți era o stare de vedere duhovnicească, care apare în creștin numai după ce el s-a curățit de patimi. Omul se introduce în această stare prin harul cel Dumnezeiesc. Starea vederii celei duhovnicești este ascunsă de mințile cele trupești într-un paravan de nepătruns: această perdea se ridică treptat prin pocăință. Dacă cineva ar vrea să se suie la vederea cea duhovnicească cu puterile proprii, fără să arunce mai întâi de pe sine această

zdreanță murdară și rău mirositoare a patimilor, acela va ajunge un visător, care se măgulește și se înșală pe sine spre pierderea sa. Starea duhovnicească a celui de al doisprezecelea sihastru face parte din stările duhovnicești cele mai de jos, după legea vederilor expuse în scrierile Sfinților Părinți; iar după această lege trebuie neapărat să te pregătești printr-o astfel de stare ca să treci la stările cele mai înalte, la care ridică harul lui Dumnezeu pe ucenicul Său, pe măsura curățirii lui.

110. Printre bătrânii cei sfinți era un bărbat mare, căruia Hristos i-a dat un astfel de dar, că el prin lucrarea Sfântului Duh vedea ceea ce nu văd alții. El spunea că odată ședeau mulți frați, vorbind între ei. Când se rostea o vorbă de suflet mântuitoare și pentru zidire erau citate expresii din Sfânta Scriptură, atunci printre frați stăteau Sfinții Îngeri; pe fața lor strălucea un zâmbet de bucurie; ei cu plăcere luau aminte la cele ce se vorbeau despre Domnul. Iar când vorba sărea la lucruri deșarte, Îngerii amărâți plecau de îndată de la cei ce vorbeau și printre ei se arătau niște mistreți dintre cei mai murdari, acoperiți de bube, și umblau în jurul lor. Aceștia erau demonii: ei luau chip de mistreți și se înveseleau de flecăreala și de multa vorbă a monahilor. Văzând acest lucru, fericitul bătrân s-a dus în chilia sa și a plâns și s-a văietat toată noaptea; vaiete și lacrimi se vărsau din inima lui pentru marea neputință a căderii noastre. El îi îndemna și-i povățuia

pe părinți și pe frații de prin mănăstiri, zicând: feriți-vă de vorbe multe și zadarnice, din care se naște vătămarea și pieirea pentru suflet; noi nu pricepem că prin astfel de vorbe ajungem urâți de Dumnezeu și de Îngerii Lui. Zice Scriptura: Din vorba multă nu vei scăpa de păcat (Pilde 10, 20). Vorbirea multă slăbănogește sufletul și mintea noastră, introduce în ele pustiirea.

Monahii timpurilor noastre trebuie să citească și să răscitească acestă povestire.

111. Odată, pe când Sfântul Macarie stătea în chilia sa, i s-a arătat Îngerul trimis de la Dumnezeu și i-a zis: Macarie, nu te teme de năvălirile nevăzuților vrăjmași, căci Stăpânul nostru cel bun nu se va departa de la tine și nu va înceta să te sprijine. Îmbărbătează-te, întărește-te și cu vitejie biruiește începătoriile și stăpâniile cele potrivnice; însă prin lucrarea ta nu te înălța, ca să nu te părăsească ajutorul cel Dumnezeiesc și să nu te prăbușești printr-o cădere neînsemnată. Fericitul Macarie a răspuns, vărsând lacrimi: Cu ce să mă înalț, când sufletul meu, ca o femeie desfrânată, se hrănește din duhoarea gândurilor necurate, aduse de draci.

La o astfel de smerenie a fost adus prea cuviosul prin privirea înlăuntrul său, la care a ajuns prin lucrarea minții. În sine însuși, el a văzut căderea omului și comuniunea lui cu demonii. Această vedere duhovnicească este descrisă cu multă limpezime, adevăr și amănunte în Omiliile sale.

112. Avva Isaia spunea despre monahii începători care s-au lăsat în ascultarea părinţilor duhovniceşti: Vopseaua cu care a fost vopsită o purpură, cu nimic nu se ia de pe purpură.

Aceasta înseamnă că îndrumarea pe care a primit-o monahul la intrarea sa în mănăstire rămâne în el, într-o măsură mai mare sau mai mică, pentru toată viaţa.

113. Mai spunea despre începători: Un pom sădit din nou, de nu va fi udat stăruitor, se usucă. la fel se petrece şi cu monahii începători.

Pentru ei este nevoie de o necurmată învăţătură după tradiţia morală a Bisericii.

114. Zicea despre începători şi următoarele: Nimic nu este aşa de folos pentru începători ca umilirea. Ce este pentru un pom nou sădit udatul zilnic aceea este pentru începător umilirea.

Umilirea în diferite feluri era foarte întrebuinţată la îndrumarea monahilor, pe timpul când bătrânii erau înzestraţi cu daruri harismatice, iar cei începători, cu osârdie şi cu putere de voinţă. Prin umilire se obţinea smerenia inimii care degrabă îl ridica pe

lucrător pe treapta sporirii duhovniceşti la o stare plină de har. Această doctorie duhovnicească, păstrându-şi întreg meritul său, are nevoie în timpurile noastre de o anumită pricepere la întrebuinţarea ei. Buna pricepere cere de la un Stareţ contemporan ca, veghind la sporirea sa, să nu pună pe aproapele astfel de sarcini pe care nu le-ar fi purtat el şi nici nu este în stare să le poarte. O umilire aspră în timpurile noastre poate să-l strivească pe începător şi să-l strice pentru totdeauna. Ea este înlocuită, nu fără succes, printr-o mustrare metodică, blândă a greşelilor începătorului şi printr-o sârguincioasă povăţuire.

115. Dacă tu te rogi lui Dumnezeu ca să te scape [illegible] războiul păcatului ce te apasă şi nu eşti auzit de Dumnezeu, apoi nu te întrista. Dumnezeu ştie mai [illegible] ce îţi este de folos. Rugându-te lui Dumnezeu [illegible] timpul luptei, să nu zici: scapă-mă de cutare, sau [illegible] cutare, sau dăruieşte-mi cutare sau cutare. În rugăciunea ta zi aşa: „Doamne Iisuse Hristoase! ajută-mi, nu mă lăsa pe mine cel rătăcit să petrec în [illegible]atul meu; nu-mi îngădui să-mi urmez voia mea, [illegible] îngădui să fiu pierdut de păcatele mele; ci milostiveşte-Te spre zidirea Ta. Eu sunt neputincios, [illegible] mă trece cu vederea! Către Tine am scăpat: nu [illegible] părăsi; vindecă sufletul meu, că am greşit Ţie. [illegible]intea Ta sunt toţi cei ce mă necăjesc pe mine şi [illegible] am altă scăpare, Domnul meu, afară de Tine. [illegible]amne, mântuieşte-mă după mare mila Ta. Să se [illegible]neze şi să se înfrunteze cei ce se scoală asupra

mea, cei ce caută sufletul meu ca să-l ia pe el (Ps. 39, 19) Doamne, Ție toate Îți sunt cu putință și prin Tine slăvim pe Dumnezeu Tatăl și pe Dumnezeu-Duhul Sfânt în veci" Atunci și conștiința ta va spune în ascuns inimii tale de ce Dumnezeu nu ia aminte la cererea ta. De tine depinde să nu nesocotești îndemnurile conștiinței tale și să împlinești ceea ce îți va spune. Să știi că Dumnezeu numai la rugăciunea acelui om care nu ascultă de El nu ia aminte Dumnezeu este aproape de fiecare om, însă împlinirea poftelor noastre, care sunt împotriva voii Lui, nu-I îngăduie să ne audă. Deci, nu te lăsa înșelat de părerea de sine. După cum pământul nu poate aduce rod de la sine de nu va fi semănat și udat cu apă, așa și omul nu va putea aduce rod duhovnicesc fără pătimirea celor rele lucrate de viața cea cu nevoințe și fără de smerita cugetare. Prin cuvintele „pătimirea celor rele" se înțeleg nevoințele și lipsurile trupești. Jugul nevoințelor și lipsurilor trebuie să și-l ia fiecare om care vrea să scape de sub stăpânirea patimilor. Nevoințele și lipsurile nu trebuie să depășească măsura cuvenită, adică nu trebuie să depășească puterile și să vatăme sănătatea.

Măsura cuvenită în satisfacerea cerințelor trupului constă în a-i da numai cele ce îi sunt necesare și să nu îi dăm nimic din ce i-ar sluji pentru desfătare și moleșeală și să nu-i dăm ceea ce caută pofta capricioasă. Acest lucru se referă la îndeplinirea tuturor felurilor de cerințe trupești: la mâncare, somn, îmbrăcăminte, lucrurile din chilie și chiar chilia. Deja satisfacerea poftelor capricioase aduce în trup moleșeala, pofta trupească iubitoare de plăceri, pe care trupul le transmite inimii, iar inima — sufletului

și minții. Atunci începe să precumpănească în om viața trupului, înăbușind aspirațiile duhului și procurând patimilor o biruință fără osteneli.

116. Din Sfântul Tihon, episcop de Voronej. Cine vrea să-L primească pe Hristos în inima sa, acela trebuie să se curețe printr-o pocăință adevărată! Să cunoască din legea lui Dumnezeu păcatele sale și să le curețe prin pocăință, dar mai ales să ceară iertarea lor de la Dumnezeu și atunci va veni la el Hristos, Fiul lui Dumnezeu, cu Evanghelia Sa și-i va da nu o mângâiere a lumii acesteia, ci una pe care lumea nu o poate primi. Să ne pocăim și noi și să ne socotim vrednici de orice: și Hristos Dumnezeu, ca un iubitor de oameni, ne va învrednici de mila Sa, căci El privește spre cei smeriți și le dă lor harul Său. (Vol. XV, scrisoarea 70).

Omul are numai o inimă: când ea caută pe cele vremelnice, atunci uită de cele veșnice; iar când se întoarce spre cele veșnice și se adâncește în ele, atunci uită de cele vremelnice și nu-i pasă de ele. Două feluri de griji: față de cele vremelnice și față de cele veșnice, două feluri de iubire, față de cele vremelnice și față de cele veșnice, nu pot fi în inima Neapărat va precumpăni una din cele două. sau cele vremelnice, sau cele veșnice. (Scrisoarea 24).

Moartea pe nevăzute umblă după om. Ea îl ajunge pe el acolo unde el nu a așteptat-o niciodată; îl ajunge când el nici nu s-a așteptat; îl ajunge astfel cum nu s-a gândit niciodată Deci fii întotdeauna

așa cum ai dori să fii în clipa sfârșitului tău. Cugetă la acest lucru, ia aminte la tine însuți și nu vei vrea nici cinste, nici slavă, nici bogăție, nici alte privilegii și desfătări ale lumii. Gândește-te că vei muri astăzi sau mâine, atunci toată deșărtăciunea va pieri din inima ta. Ce folos are din cinste, slavă, bogăție și privilegii acela care a ajuns la sfârșitul vieții? Dă-i împărăție, dă-i munți de aur, el nu le va da nici un fel de atenție. Un singur gând, o singură grijă are el: cum să plece de aici cu o nădejde de mântuire și de fericire. Deci agonisește-ți o astfel de întocmire și tu; fiecare zi să o socoți că este cea de urmă zi a vieții tale și așteaptă, că Domnul te va chema. Cu o astfel de întocmire nimic în lumea aceasta nu îți va părea atrăgător și dacă vei sta mereu la această strajă și vei veghea, apoi vei avea un sfârșit bun.

Deci acum, în timpul vieții pământești, coboară-te des cu mintea în iad, ca să nu te cobori acolo cu trupul și cu sufletul pentru veșnicie.

117. Un frate oarecare, petrecând într-o mănăstire de obște și fiind adesea biruit de mânie, a zis în sine: Mă voi duce în pustie; poate că acolo, neavând cu cine să mă cert, mă voi odihni de această patimă. El a ieșit din mănăstire și a început să viețuiască singur în pustie. Odată și-a umplut ulciorul cu apă și l-a așezat pe pământ. Vasul de îndată s-a răsturnat. A doua oară s-a petrecut același lucru. A treia oară ulciorul iarăși s-a răsturnat. Monahul mâniindu-se a apucat ulciorul și l-a lovit de pământ.

Ulciorul s-a spart. Venind acasă, fratele a început să se gândească la cele petrecute și a priceput că vrăjmașul și-a bătut joc de el. Atunci el zis: Iată, eu sunt singur, totuși sunt biruit de patima mâniei. Mă voi întoarce la mănăstire, se vede că pretutindeni se cere lupta cu sine dusă cu răbdare, dar mai ales cu ajutorul lui Dumnezeu. Și sculându-se, călugărul s-a întors la mănăstirea sa.

Sfinții povățuitori ai monahismului opresc cu asprime ca monahii în care lucrează puternic mânia, să viețuiască în singurătate, în pustiu sau în zăvorâre. De la viața cea însingurată, patima mâniei se întărește și crește, iar în viața cea de obște ea se lecuiește, însă cu o singură condiție: dacă călugărul se va hotărî de fiecare dată când este cuprins de mânie și iuțime să ceară iertare și să se scârbească, iar nu să se îndreptățească pe sine și să învinuiască pe alții.

118. Zis-a avva Ioan: Dacă omul are în sufletul său arvuna Dumnezeiască, apoi se poate liniști în chilia sa. La fel poate petrece fără ieșire din chilie și acela care, neavând arvuna lui Dumnezeu, are arvuna lumii acesteia. Nu poate petrece în chilie cel ce nu are nici arvuna lui Dumnezeu, nici pe cea a lumii acesteia.

Aceasta înseamnă: cel ce se îndeletnicește cu rugăciunea minții și cu plânsul este mulțumit și prețuiește liniștea chiliei; se poate prețui petrecerea în chilie și din pricina unei împătimiri, de pildă, din pricina împătimirii cu rucodelia cu scop de a ago-

nisi bani. Fără aceste arvuni petrecerea în chilie este de nesuferit.

119. Cuvântul de vedere, vedenie, întrebuințat de Sfântul Isaac Sirul nu poate fi înlocuit cu cuvântul contemplare. Contemplarea depinde de voință și este proprie tuturor oamenilor; ea poate fi harică, când lucrează în oamenii cei plini de har. Vedeniile pline de har ale sfinților prin curățenia minții, încă mai pot fi numite contemplație; însă când Duhul Sfânt deschide ochii sufletului pentru vederea duhovnicească atunci nu mai este loc pentru contemplație. Atunci mintea vede la fel cum ochiul trupesc vede lucrurile materiale. De pildă, se poate contempla atotputernicia și înțelepciunea lui Dumnezeu în natura cea văzută, însă cerurile deschise și pe Iisus șezând de-a dreapta Tatălui, Sfântul Ștefan întâiul mucenic L-a văzut. Apostolul Pavel a văzut raiul și a auzit graiuri negrăite. Păstorii din Betleem au văzut pe Îngeri și au auzit cântarea lor.

Acest lucru nu mai era contemplație.

120. Cel ce dorește să-și curețe inima sa, să o aprindă mereu prin amintirea lui Iisus Hristos, având acest lucru drept o necurmată învățătură și îndeletnicire. Aceia care vor să se curățe de putregai nu trebuie ca uneori să se îndeletnicească cu rugăciunea, iar alteori să o părăsească; ci, dimpotrivă, trebuie mereu să petreacă în rugăciune și în paza minții, chiar dacă uneori s-ar afla și în afara locașurilor de rugăciune. După cum cel care dorește să curețe aurul, de va îngădui să se stingă focul, pentru un scurt timp, apoi va produce răcirea și întărirea materiei pe care vrea să o curețe, la fel și acela care uneori își amintește de Dumnezeu, iar alteori părăsește această îndeletnicire, prin lenevire pierde ceea ce i se pare că a câștigat prin rugăciune. Unui bărbat iubitor de îmbunătățire i se cuvine să nimicească lipirea de pământ din inima sa prin necurmata amintire de Dumnezeu, ca răul încetul cu încetul să fie nimicit prin focul amintirii despre bine, și sufletul să se întoarcă cu desăvârșire la lumina sa firească cu o slavă înmulțită.

121. Sfântul Isaac, cel cu smerită cugetare, zice că vederea lui Dumnezeu, dăruită minții de către harul lui Dumnezeu, nu se aseamănă cu acea vedere pe care o pot avea toți oamenii în genere, din fire. O vedere în felul acesta din urmă, pe bună dreptate, poate fi numită și contemplare și cugetare și visare sau fantezie. Ea depinde pe deplin de voința omenească. Câteodată este numită inspirație, însă, în astfel de cazuri, ea nu este altceva decât o înfierbântare. Din ea au fost scrise „Odă lui Dumnezeu", „Imn lui Dumnezeu", diferite transpuneri ale psalmilor în formă de poezie și alte opere de acest gen, în versuri sau proză. Vederea însă procurată de har

nu este deloc o contemplare voită; aceasta este o vedere în sensul adevărat, asemenea vederii cu ochii trupeşti, care văd nu din vrerea omului, ci din orânduirea cea firească, independent de voinţa omului. Astfel şi mintea, luminându-se din strălucirea harului Dumnezeiesc, începe pe neaşteptate să privească duhovniceşte lucrurile abstracte şi cele supuse simţurilor, potrivit cu schimbarea ce s-a produs în ea şi care i-a dăruit, când nici nu se aştepta, această putere necunoscută ei până acum, independent de voinţa sa.

122. Zis-a Avva Iperechie: Cântarea cea duhovnicească şi învăţătura să petreacă necurmat în gura sufletului tău, ca prin ele să-ţi fie uşurată povara năpastelor ce te întâmpină. Ia pildă de la călător, care se osteneşte în drum, dacă el mergând, cântă, apoi prin aceasta se micşorează greutatea călătoriei.

Aici învăţătura este numită rugăciunea minţii, iar cântarea duhovnicească tot rugăciunea minţii, însă adumbrită şi mişcată de harul lui Dumnezeu.

123. Zis-a: Prin vieţuire monahul să se asemene îngerilor, să ardă şi să nimicească păcatul din sine.

Se face acest lucru destul de simţitor prin rugăciunea minţii, petrecerea care cu toată dreptatea poate fi numită vieţuire îngerească.

124. Dumnezeiescul (Grigorie) Sinaitul a zis Dumnezeiescului Maxim Kavsocalivitul: Te rog, spune-mi lămurit, în timpul rugăciunii, când mintea este îndreptată la Dumnezeu, ce vede ea cu ochii cei duhovniceşti? Poate ca să înalţe rugăciune şi cu inima? Sfântul Maxim a răspuns: Nu poate deloc. În timpul rugăciunii, când vine harul Sfântului Duh şi cuprinde mintea, atunci încetează rugăciunea, pentru că mintea este mişcată numai de venirea Sfântului Duh şi nu poate pune în mişcare puterile sale, ci este fără lucru şi se supune numai Duhului Sfânt, unde o va scoate Duhul, sau în văzduhul cel nematerial al luminii celor Dumnezeieşti şi negrăite sau într-o altă vedere extatică (în răpire), ce nu poate fi lămurită prin cuvinte, sau în convorbiri cu Dumnezeu, adică, Mângâietorul, Sfântul Duh, după vrerea Sa îi dă fiecăruia mângâiere din a Sa putere, după vrednicia fiecăruia. Ceea ce vorbesc eu, se vede lămurit la Prooroci şi Apostoli, care s-au învrednicit să aibă astfel de vederi, deşi oamenii îşi băteau joc de ei, socotindu-i înşelaţi sau beţi. Isaia zice: Văzut-am pe Domnul pe un scaun înalt şi preaînălţat şi Serafimii stăteau împrejurul Lui (Is. 6, 1-2). Întâiul mucenic Ştefan a văzut cerurile deschise şi pe Fiul lui Dumnezeu; ei se învrednicesc să aibă diferite vedenii duhovniceşti, pe care unii nu le cred, nu vor să le socotească adevărate, ci amă-[illegible] şi pe cei care le văd îi socotesc înşelaţi. Mă mir cum aceşti orbiţi la suflet nu cred harului Sfântului Duh, din vechime făgăduit prin proorocul Ioil,

care a spus de la fața lui Dumnezeu: Turna-voi din Duhul Meu peste tot trupul și vor prooroci. Acest har și acum îl dăruiește Hristos și-l va dărui până la sfârșitul veacurilor robilor Săi cei credincioși. Acest har când se află în cineva, apoi nu-i arată ceva obișnuit sau simțit, care face parte din lumea aceasta, ci în taină îl învață ceea ce nu a văzut niciodată și nici nu și-a închipuit. Atunci mintea învață în ascuns tainele cele înalte și acoperite, pe care, după Dumnezeiescul Pavel, nu le poate vedea nici un ochi, nici mintea nu le poate atinge, de la sine. Ca să cunoști cum le vede mintea, apoi ia aminte la ce îți voi spune: ceara, departe de foc, este vârtoasă și poate fi luată cu mâinile, dar fiind aruncată în foc, se aprinde, arde și devine toată lumină, se schimbă în această flacără și este cu neputință să nu se topească în foc și să nu se facă ca apa. La fel și mintea omului, înainte de a se uni cu Dumnezeu, din fire, judecă potrivit cu puterile sale; iar când se unește cu focul Dumnezeirii și cu Sfântul Duh, atunci în întregime este cuprinsă de această Dumnezeiască lumină și devine toată lumină, se aprinde în flacăra Sfântului Duh, se umple de pricepere Dumnezeiască și-i este cu neputință în această flacără a Dumnezeirii să aibă gânduri de ale sale, sau să cugete ceva după voia sa.

125. Avva Eustațiu. Ne-a spus avva Eustațiu: Trăind în lume, eu niciodată nu am gustat mâncare înainte de apusul soarelui. Când ședeam în prăvă-

lie, cartea nu îmi cădea din mâini; slugile mele vindeau și primeau marfa, iar eu necurmat mă îndeletniceam cu citirea. Miercurea și Vinerea împărțeam milostenie la săraci. Când toca de slujbă, mă grăbeam la biserică și nimeni nu venea mai înainte de mine. Când ieșeam din biserica, chemam în casa mea pe toți săracii care erau acolo și ei împărțeau cu mine masa mea. Niciodată nu am dormitat la privegherea de toată noaptea din biserică și mă socoteam un mare nevoitor. Toți mă preamăreau și mă cinsteau. A murit fiul meu. Toți dregătorii cetății au venit ca să mă mângâie; însă nu mă puteau mângâia. De mare întristare m-am îmbolnăvit și eram aproape de moarte. Abia după șapte luni m-am îndreptat. Am mai petrecut în casa mea încă patru ani după aceasta, mă nevoiam după puterile mele și nu mă atingeam de soția mea: trăiam cu ea ca și cu o soră duhovnicească. Când mi se întâmpla să văd un monah din Schit, îl chemam în casa mea și să guste pâine împreună cu mine. Pe acești monahi îi întrebam despre minunile ce se făceau de către Sfinții Părinți și încetul cu încetul am început să doresc monahismul. Pe soția mea am așezat-o într-o mănăstire de maici, iar eu singur m-am dus la Schit la avva Ioan, cu care eram cunoscut. El m-a tuns în monahism. Avea fericitul afară de mine încă doi ucenici. Toți mă cinsteau văzând osârdia mea, mai ales față de biserică. Am petrecut la Schit cam vreo cinci luni, și-a început să mă necăjească dracul curviei, amintindu-mi nu numai de soția mea, ci și de slujnicile pe care le avusesem în casa mea. Nici noaptea nu aveam odihnă de acest război. Pe bătrânul cel sfânt îl priveam ca pe un diavol, iar cuvinte-

le lui mi se păreau ca niște săgeți care mă răneau. Când stăteam în biserică la priveghere, apoi nu puteam să deschid ochii de somnul ce mă cuprindea, așa că nu o dată, ci de câteva ori am ajuns la deznădejde. Mă lupta și dracul săturării pântecelui, mă lupta până acolo ca adesea furam rămășițele de pâine, mâncam și beam pe ascuns. Ce să mai vorbesc așa de mult! Gândurile m-au îndemnat să fug din Schit, să mă îndrept spre Răsărit, să mă așez într-un oraș unde nu mă știe nimeni și acolo să mă dedau la curvie sau să mă însor. Starețul, văzând schimbarea de pe fața mea, în fiecare zi mă îndemna zicând: Fiul meu, cugetele viclene năvălesc asupra ta și tulbură sufletul tău, iar tu nu mi le mărturisești. Dar eu răspundeam: Părinte, n-am nici un fel de cugete, însă eu mă gândesc la păcatele mele și mă tânguiesc pentru ele. Înviforat de aceste gânduri spurcate și viclene, am petrecut 15 luni. În ajunul unei Duminici am visat că mă aflu în Alexandria, că vin să mă închin Sfântului Apostol Marcu. Și iată că m-au întâmpinat o mulțime de arapi. Ei m-au apucat și înconjurându-mă, s-au împărțit în două cete. Au adus un șarpe negru și mi-au legat cu el mâinile, iar un alt șarpe mi l-au încolăcit în jurul gâtului; alți șerpi mi-au mai pus pe umeri și ei s-au agățat de urechile mele; cu un astfel de șarpe m-au încins și peste coapsele mele. După aceia au adus niște arăpoaice (etiopiene) de care eu am avut cândva în casa mea și ele au început să mă sărute și să mă scuipe în față. Putoarea lor era nesuferită. Șerpii au început să mănânce picioarele mele, fața și ochii, iar arapii, care stăteau în jurul meu, mi-au deschis gura și-mi turnau ceva în ea cu

o lingură de foc, zicând: Mănâncă și te satură. Apoi au adus un pahar, zicând: Dați-i vin și apă și adăpați-l. Și m-au adăpat cu smoală arzândă amestecată cu pucioasă. După aceasta au început să mă bată cu toiegele de foc, zicând: Să-l ducem la Efes și ne vom bate joc de el și acolo. Aflându-mă într-o astfel de nenorocire, am văzut doi bărbați luminoși și de o frumusețe negrăită: ei ieșeau din biserica Sfântului Marcu. Etiopienii (arapii) văzându-i au fugit, iar eu am început să strig către ei: Miluiți-mă! Ei m-au întrebat: Ce-i cu tine? Eu am răspuns: Mergeam la biserică să mă închin și am dat peste tâlhari și iată vedeți ce au făcut din mine. Unul dintre bărbații luminoși mi-a zis: Bine ți-au făcut și trebuiau să-ți facă și mai rău. Însă nimeni nu te poate scăpa de aceste legături, afară de avva Ioan, cu care trăiești împreună și de care ești despărțit prin necredința ta. După aceasta bărbații aceia luminoși m-au părăsit și au plecat, iar eu am început a striga către ei: Vă jur cu Treimea cea de o ființă! Miluiți-mă! Și pe când strigam eu astfel, au venit frații și m-au trezit. Eram ud de lacrimi. Sculându-mă, m-am grăbit la cuviosul stareț, am căzut la sfintele lui picioare și i-am povestit pe rând toate cele văzute de mine. Bătrânul mi-a spus că arapii sunt dracii, șerpii — cugetele cele spurcate pe care nu le mărturisești; șerpii de foc — războiul dracului curviei; arăpoaicele — sunt gândurile cele viclene, care te momesc și te [illegible] pe tine; lingura de foc cu care ți-au deschis gura — sunt dracii osândirii; paharul cu care te-au adăpat este starea ta sufletească provenită de la acceptarea cugetelor viclene; șarpele care te mânca este vorbirea de rău și ura pe care ai simțit-o față

de mine și de frați; smoala și pucioasa înseamnă pâinea și apa pe care o mănânci și o bei pe furiș. Să știi, fiule, că virtuțile pe care le săvârșeai în lume erau amestecate cu înălțare și trufie. Privegherile tale, posturile tale, umblarea ta la biserică, milosteniile pe care le împărțeai, toate se făceau pentru lauda omenească. Pentru aceea diavolul nici nu a năvălit asupra ta. Acum însă, când a văzut că tu te-ai înarmat împotriva lui, el s-a ridicat asupra ta. Pe viitor te îndemn, fiule, când mai simți tulburare și vifor de la cugetele cele viclene, spune-mi mie, părintelui tău, sau fraților care trăiesc împreună cu tine și nădăjduiesc în Dumnezeu că te voi ajuta, cum am ajutat pe mulți. Dându-mi această îndrumare, m-a trimis în chilia mea. De atunci am început să-mi descopăr gândurile mele și am petrecut în toată liniștea.

Virtuțile monahilor și nevoințele lor se deosebesc în chip radical de nevoințele și virtuțile mirenilor. Zice Sfântul Ioan Carpatinul unui monah: Să nu-ți îngădui să recunoști mai fericit pe un mirean decât pe un monah, pe un mirean care are femeie și copii și care se mângâie prin faptul că face multora bine și dă milostenie, fără să fie ispitit de draci; să nu te recunoști, monahule, mai mic decât un astfel de mirean în a bineplăcea lui Dumnezeu. Zic aceasta nu pentru că tu trăiești fără prihană, purtând osteneala nevoinței monahale, dar chiar dacă ești foarte păcătos. (Aici nu se înțelege o viață păcătoasă voită, ci recunoașterea sa ca păcătos, din pricina alunecărilor ce vin de la neputința sa și de la vicleșugurile vrăjmașului). Întristarea sufletului tău, pătimirea ta, este mult mai cinstită înaintea lui

Dumnezeu, decât cele mai înalte virtuți ale mirenilor. Tânguirea ta cea mare, pocăința ta, suspinurile tale, mâhnirea, lacrimile, chinuirea conștiinței, nedumerirea cugetului, osândirea de sine, bocetul, plânsul minții, strigătul plângător al inimii, sfărâmarea, tulburarea, căinarea și umilirea de sine, acestea și altele asemenea acestora, care-i ajung pe cei ce sunt aruncați în cuptorul de foc al ispitelor, sunt mult mai cinstite și mai plăcute lui Dumnezeu, decât lucrarea cea bună a mireanului. (Cuvânt către monahii din India) Nevoința monahului se întemeiază pe o adevărată smerenie, legată în chip firesc cu lepădarea de sine, fiind mărit Dumnezeu înaintea omului și toată nădejdea mântuirii se aruncă numai asupra lui Dumnezeu; dimpotrivă, nevoința mireanului, alcătuită numai din fapte din afară, în chip firesc crește eul omului și-l micșorează pe Dumnezeu înaintea omului. De aceea vedem că mulți păcătoși cumpliți, intrând în monahism, au ajuns sfinți mari, iar renumiți nevoitori din lume, intrând în monahism, au sporit foarte moderat, iar unii chiar au căzut. „Trebuie cercetat, zice Sfântul Ioan Scărarul, de ce mirenii, care își petrec viața în priveghieri, posturi, în nevoințe, trecând la viața monahală, în acest câmp de încercări duhovnicești, [...]partat de oameni, părăsesc nevoința lor strictă și [...]lacută. Eu am văzut mulți și feluriți pomi ai virtuților sădiți de mireni și adăpați cu slava deșartă, [...] cu niște murdărie din groapa de gunoi, fiind [...]piți de arătare (adică faptele sunt făcute pentru [...]ătate sau văzute de oameni), pământul de sub ei fiind îngrășat de laudele omenești. Acești pomi fiind răsădiți pe pământul pustiului, necerce-

tat de oameni și care este lipsit de apa împuțită a slavei deșarte, îndată s-au uscat. Pomii crescuți în moleșeală nu pot crește și nu pot aduce rod pe pământul aspru al monahismului" (Scara, Cuv. 2).

În Constantinopol trăiau doi frați buni. Ei erau foarte evlavioși și posteau mult. Unul din ei a plecat în Rait, lepădându-se de lume, și a primit monahismul. După un timp oarecare, fratele lui, mireanul, a venit să-l cerceteze pe monah. El a venit în Rait și a petrecut cu monahul un timp oarecare. Văzând că monahul mănâncă în ceasul al noulea (al treilea după amiază), s-a smintit și i-a zis: Frate, când erai în lume nu-ți îngăduiai să mănânci înainte de apusul soarelui. Monahul a răspuns: Când trăiam în lume mă hrăneam cu slava deșartă, ascultând laudele oamenilor, ele ușurau pentru mine greutatea postului.

Glosar la Patericul egiptean

A

ABBÂS. Cuvânt sirian (din gr. *abba*, aram. *avva*, din [illegible]dăcina ebraică *av*), care înseamnă părinte, tată. În [illegible]ul Testament se găsește întotdeauna la vocativ: 1 [illegible]vva, Părinte, toate-Ți sunt cu putință" (Mc. 14, 36); 2. [illegible]ntru Care strigăm: Avva, Părinte!" (Rm. 8,15) și 3. [illegible] în inimile noastre, care strigă: Avva, Părinte" (Gal. 4, [illegible]). Cuvântul avva exprimă gingășia, purtarea de grijă, [illegible]crederea și dragostea ce există între un părinte și copiii [illegible]. În primele veacuri ale creștinismului și mai târziu, [illegible] a luat amploare ascetismul, termenul a fost folosit [illegible] cu înțelesul de părinte duhovnicesc. Erau numiți [illegible] monahii vârstnici, datorită respectului față de sfin[illegible] lor.

[illegible]otuși, nu rareori este folosit și pentru alți monahi [illegible] dialogul: „Tânăr este, pentru ce îl numești pe el [illegible]" ș.a.m.d. (v. *Patericul*, Alba Iulia 1990, pag. 174).

[illegible]in Răsărit, termenul a pătruns și în Biserica Roma[illegible]tolică, unde și astăzi desemnează pe preotul sau [illegible]menul (abatele) unei mănăstiri.

[illegible]APĂ. Găzduirea și îngrijirea unui străin la masa [illegible] (de la „agapele" primilor creștini); dar și orice [illegible] a unui monah pentru frații săi. Din gr. *agape* [illegible].

[illegible]ONISEALĂ (învechit). Ceea ce se câștigă cu foarte [illegible] efort; agonisire (dreaptă sau nedreaptă). Din [illegible] (aoristul grecesc *agonisa* „a se lupta"). Călu[illegible] îi este îngăduită doar agonisirea duhovnicească a [illegible] și a harului.

[illegible] Mamă; astfel numeau monahiile pe egumenă, [illegible] adică Maică, Egumenă, Stareță. Cuvântul cores[illegible] Avva.

ANALAV. Un fel de brâu monahal, „iar analavul, cel întocmit în chipul crucii peste umeri lor, este simbol al credinţei în Iisus Hristos, care îi înalţă pe cei smeriţi şi risipeşte pururea ispitele şi lucrarea lor neîmpiedicată o face (Evagrie al Schitului) „Analavul se aşază în chipul crucii pe umerii noştri" (Dorothei).

ANATEMA. Excomunicare făcută de Biserică, afurisanie sau afurisenie. Se folosea şi verbul a anatemiza. Blestem. Din grecescul *anathema*.

APROAPELE. Orice om considerat din perspectiva creştină ca fiind apropiat sufleteşte; semen. Din lat. *ad-prope*.

APOCRIF-Ă (despre scrieri). Care nu sunt recunoscute de Biserică, fiind în afara normelor sau a canoanelor Bisericii, necanonic. Este folosit şi ca substantiv, apocriful. Din grecescul *apokriphos* „ceea ce este ascuns".

ARIENI. Adepţi ai ereziei lui Arie. Acesta învăţa între altele că Iisus Hristos nu este Fiul lui Dumnezeu, ci o creatură, o zidire superioară a lui Dumnezeu. Pe acesta şi pe adepţii săi i-a condamnat întâi Alexandru al Alexandriei şi apoi Sinodul I Ecumenic, convocat la Niceea de Constantin cel Mare în anul 325.

ASCEŢII ÎN AER LIBER (*bypaithrioi*). Anahoreţi ce trăiau şi se nevoiau sub cerul liber şi erau cu desăvârşire fără acoperiş şi fără adăpost.

ASCEZĂ. Formă nouă (neologism), cu sensul de a duce o viaţă proprie ascetului. În forma veche aschitul, ascetul (Dosoftei, *Vieţile Sfinţilor*) este monahul care îşi petrece viaţa în post şi rugăciune, în deplină singurătate; pustnic, schimnic, sihastru. Din fr. *ascese* (gr. *asketes* „deprins, exersat").

ASCULTARE. 1. Urmare a sfaturilor, îndemnurilor şi poruncilor Bisericii sau ale obştii monahale, supunere. 2. Slujire pe care o impune stareţul unui frate novice sau unui monah. Din lat. *ascultare*.

ASPIDĂ (vasilisc). Şarpe foarte vătămător, întâlnit în deşerturi, despre care se spune că ucidea atât prin muşcătură cât şi prin împroşcarea cu venin (posibil în genul scorpionului).

ATHERA. Era o mâncare uşoară făcută dintr-o fiertura de grâu sau porumb (crupe) sub formă de păsat, de terci sau zeamă folosită de călugări deşertului.

ATHLIVIS. Munte în Delta Nilului. Athlivis este şi vechea capitala a districtului (*nomos*) numit Athlivitis din Delta Nilului.

B

BARBAR. Persoana care făcea parte din popoarele lipsite de civilizaţie şi cultură; necreştin. Din lat. *barbarus*.

BĂTRÂN (în sintagma „sfinţi bătrâni"). Cei care s-au remarcat între primii creştini şi printre monahi ca îmbunătăţiţi sau înţelepţi. Din lat. *veteranus*.

BERIT. Cetate veche a Siriei, actuala capitală a Libanului, numită astăzi Beirut.

BLAGOSLOVENIE. Binecuvântare (învechit), benedicţiune. Din slavona bisericească, *blagoslovenye*, alături de verbul a blagoslovi, „binecuvânta" din *blagosloviti-sen*.

BLASFEMIE. Lipsă de respect sau hulă împotriva a tot ceea ce este sfânt. Din lat. bisericească *blasphemare* (din gr. *blasphemia*).

BORDONION (de la lat. „burdo") = se numea aşa o specie de catâr tânăr folosită de monahii deşertului ca mijloc de locomoţie sau pentru transportat poveri.

BUNĂTATE (pl. bunătăţi) = în vechiul limbaj creştin şi monahal avea înţelesul de virtuţi, daruri divine, fapte bune.

C

CANON. Normă, regulă, specifică vieţii bisericeşti şi monahale, fixată de Sfinţii Părinţi şi păstrată prin tradiţie; prin extensie, lege, pravilă. Din gr. *canon*.

CAPIȘTE. Templu sau altar păgân, închinat idolilor, capiște idolească, (învechit) *idolniță* Din slavona bisericească, *kapiște*.

CANOPE. Cetate într-o insulă mică în Egiptul de Jos lângă gura apuseana a Nilului, care se numește datorită ei, Canopică

CĂINȚĂ Părere de rau, regret profund pentru păcatul săvârșit remușcare Din verbul căina+suf -ință, după modelul pocăință.

CĂLUGĂR. Persoană care după un stagiu făcut într-o mănăstire, ca novice sau frate, depune jurământul de ascultare, sărăcie și castitate pe viață, trăind ca membru al comunității respective; monah Din gr. *kalogeros* = bătrân bun

CĂMILĂ. Animal întâlnit în Orient, care rabdă sarcini grele și suportă îndelung prin deșert setea, urmându-și cu fidelitate stăpânul Întrucât există credința că acest animal ține minte binele sau raul făcut, imaginea lui a fost privită de către monahi ca alegorie morală

CERCETARE 1 Interes manifestat pentru cineva, spre a-i veni în ajutor Adesea în sintagma „a cerceta cu spașenia sau cu mila", a milui 2 A cerca sau a încerca prin ispitire; vizită; observare. Ex. „Pre care om iubeaște Dumnezeu, pre acela și cearcetă", Varlaam, *Cazania* 206 Din lat. *circirtare* „a da târcoale spre a observa"

CHELAR Călugăr sau monah care are în grijă aprovizionarea cu alimente a obștii monahale, prin extensie (astăzi) intendent. Din gr. *kellaris*

CHINOVIE. Mănăstire în care viața monahilor se administrează în comun sau de obște; mănastire de obște cenobitică (din gr. *koinos* „ comun" + *bios* „viață")

CHILIE. Mică încăpere din cadrul unei mănăstiri în care locuiește un monah sau monahie Din gr *kellion* lat. *cella*.

CHIVERNISEALĂ. Procurare a celor necesare traiului cu bună socoteală, cu chibzuința Din chivernisi. (*chivernisi* din aoristul gr. *kivernisa* „condus, guvernat")

CHRYSOROAS. O altă denumire a Nilului.

CIN Categorie ce însumează totalitatea fețelor bisericești, preoți sau călugări, tagma 2 (Prin extensie, în sintagma „cinul călugaresc") haină lungă specifică monahilor, rasă. Din slavona bis. *cinu* „ordine, rang".

COJOCEL (meloten). Piele de oaie croită ca un veșmânt, pe care îl purtau în vechime beduinii deșertului. Mai târziu, se numea astfel și veșmântul de deasupra, țesut, al monahilor. Din gr. *kojoka*.

COLOV. 1. Acoperământ pentru cap, un fel de pălărie fara boruri, folosită de bărbați, clop, colop. 2 (În forma colovin) Cămașă groasă de in sau cânepă. 3. Nând, pitic

COȘNIȚA Coș mic de nuiele sau papură împletită, folosit ca recipient sau la căratul alimentelor Cu confecționarea coșnițelor se îndeletniceau și călugării din Egipt, constituind una din rucodeliile acestora.

CROCODIL. Reptila uriașă care trăiește în fluviile din zonele tropicale, fiind un animal răpitor (*Crocodilus niloticus*). Din lat. *crocodilus*. E amintit de mai multe ori în povestirile Patericului egiptean

CUCERI (Folosit mai ales cu reflexivul a se cuceri) A se supune cu smerenie, a se smeri, a se închina, a se ruga cu umilință. Din lat. *conquirere*.

CULION. Acoperământ pentru cap, de formă cilindrică și fără margini, specific monahilor și monahiilor și care este confecționat din stofă sau catifea neagră. Din gr. *kukulion*; lat. *cucullus*; cucula.

D

DENDRIȚI. Asceți care trăiau în arbori.

DESCOPERIRE. Ceea ce a fost cunoscut prin duh, ceea ce s-a arătat prin relevație, în mod tainic; arătare.

DRAC Duh sau spirit rău, reprezentat în Sfânta Scriptură prin șarpe, simbolul vicleniei și al morții; diavol,

satan. Din lat. *draco* „şarpe, balaur" şi gr. *diavolos* = cel ce desparte, învrăjbeşte.

DREAPTĂ (socoteală), sintagma prin care se redă modul de acţiune al monahului, îndelunga cumpănire a lucrurilor, chibzuinţă. Din „drept, dreaptă" (lat. *directus*)

E

EGUMEN. Monah care conduce o mănăstire, stareţ. Din gr. *igumenos*

EDESA. Oraş în Mesopotamia, în care se afla şcoala teologică a Sfântului Efrem (363 d. Hr.). Acolo a primit Abgar chipul cel nefăcut de mână al Domnului (Sfânta Mahramă sau Mandilion).

ELINI. Are aici înţelesul de adepţi ai unor culte păgâne.

ENAT. Mănăstire în Egipt, situată în apropierea cetăţii Alexandria.

EPIRIPTÁRION. Un mic acoperământ pe spate din papură la vechii călugări.

EPISCOP. Întâistătător al unei eparhii sau episcopii care este subordonat mitropolitului sau arhiepiscopului. Din gr. *episcopos* = supraveghetor.

EREZIE. Învăţătură greşită, contrară dogmelor ortodoxe şi condamnată de Biserica dreptmăritoare. Din gr. *hairesis* „alegere".

ETIOPIAN, Ă. Care este originar din Etiopia, om de culoare, negru, arap.

EVLAVIE. Stare proprie rugăciunii făcute în smerenie şi bucurie ca trăire profundă a acestei stări, cucernicie. Din gr. *evlaveia* „pioşenie".

F

FARAN. Cetate de la Marea Roşie şi unul dintre cele mai mari centre ale monahismului din Sinai (se poate deduce acest lucru din nenumăratele ruine de mănăstiri şi

schituri ce se păstrează până azi). Monahii de aici se numeau Faraniţi. În pustiul Faran au rătăcit evreii 38 de ani.

FERICIT,-A. 1. (Despre sfinţi). Care a dobândit marea bucurie de a fi tot timpul cu Dumnezeu, acela care L-a primit pe Hristos, prin omorârea propriilor sale patimi. 2. (despre credincioşi). Care este în bucuria comuniunii cu Dumnezeu. De la verbul a ferici, a face ferice (din lat. *felix-icem*).

FERMA. Munte în Egipt, unde au trăit mulţi anahoreţi.

FINIC. Plantă exotică, palmier, curmal (*Phoenix dactylifera*). Din gr. *foinix*.

FRATE. Apelativ folosit în comunitatea monahală; cu sens specializat, călugăr novice, netuns ca monah. Din lat. *frater-trem*.

FUNIE. Sfoară groasă făcută din cânepă, răsucită bine, care are diferite întrebuinţări, ştreang, odgon. Din lat. *funis-em*. Împletirea funiilor era una din rucodeliile vechilor monahi.

G

GYMNÍTES (vieţuitorii goi) se numără împreună cu cei ce se nevoiau în aer liber, stiliţii, păscătorii, dendriţii între formele extreme ale ascetismului anahoretic. Dintre vieţuitorii goi, sunt mai cunoscuţi cuviosul Onufrie şi eremitul egiptean Serafim Sidonitul.

H

HAR. Graţia divină sau darul lui Dumnezeu, lucrarea şi energia necreată a lui Dumnezeu. Harul este expresia dragostei lui Dumnezeu faţă de oameni. Cu ajutorul harului se lucrează de către fiecare mântuirea, „cu frică şi cutremur". Din gr. *haris*

HIRETISIRE. Urare de bine, făcută unei persoane, [illegible]re. Din gr. *hiritizo*

HULĂ. Ocară sau ofensă adusă lui Dumnezeu sau oamenilor, blasfemie. Din slavonul *hula*.

I

IAD. Loc al demonilor, de negrăite suferințe, situat în cel mai adânc strat al pământului, unde se chinuiesc păcătoșii care nu se pocăiesc și mor nemântuiți, infern. Din gr. ***hades***, slavona bis. ***jadu***, ebr. ***șeol***.

IARTĂ-MĂ. Este actualul „Binecuvântează!" sau „Blagoslovește!" al monahilor.

IDOL. Divinitate păgână reprezentată prin statui la care se închinau păgânii, chip cioplit. Din gr. *idolon*.

IEȘIREA. Moartea, ziua ieșirii= ziua morții în limbajul monahilor vechi.

IEZER. Lac foarte adânc, format natural, într-o perioadă îndepărtată. Din gr. *hydor* „apă". Întâlnim și forma „iezer de foc", loc de chin în adâncul iadului.

IMNOGRAFIA. Până în secolul VI, monahii condamnau folosirea imnelor în cult și nu utilizau imnografia, mai ales troparele și canoanele pe care le priveau drept curse ale celui rău. De aceea, avva Pamvo spunea că „N-au ieșit monahii în pustie ca să stea înaintea lui Dumnezeu și să se înfumureze cântând cântări melodioase pe glasuri ritmate, clătinându-și mâinile și mișcându-și picioarele, ci trebuie să aducem rugăciunile noastre lui Dumnezeu în frică și cutremur, cu lacrimi și suspinuri, cu glas străpuns, măsurat și smerit (Evergetinos 2,11, p. 182).

ISCUSIT,-Ă (Despre călugări și duhovnici). Care este încercat, experimentat în viețuirea și lupta spirituală. Din slavonul *iscusinu* „experimentat".

ISPITĂ. 1. Probă la care este supus cineva spre verificare (a credinței, a dragostei, a răbdării), cercare, încercare. 2. Tentație, piedică în urmărirea scopului propus. Din gr. *eispido* „a examina", slavonul *ispitu* „cercetare".

IUȚIME. Mânie sau necaz mare; asprime, asuprire, chin. Din slavonul *ijutu*.

Î

ÎMBUIBARE. Păcat de moarte care constă în umplerea stomacului, a pântecelui, cu cantități mari de alimente, mult peste trebuință, îndopare, neînfrânare, necumpătare. Din lat. ***imbibo-ere***, „a se îmbiba, impregna, umfla".

ÎMPĂRAȚIA CERURILOR, sintagma prin care este redată domnia lui Dumnezeu în cer și pe pământ, asupra puterilor cerești și pământești; Împărăția lui Dumnezeu sau împărăția lui Iisus Hristos. Prima utilizare a sintagmei este întâlnită în chemarea Sf. Ioan Botezătorul „pocăiți-vă că s-a apropiat Împărăția cerurilor". Din împărat (lat. *imperator*)+suf.-ie.

ÎMPĂRTĂȘIRE. 1. Acțiunea de a fi părtaș la lucrarea divină făcută de cei chemați de Dumnezeu. 2. Acțiunea de a fi părtaș la Sfânta Jertfă a lui Hristos, prin gustarea pâinii și a vinului, prefăcute de Duhul Sfânt în trupul și sângele Domnului, dăruite nouă pentru iertarea păcatelor, împărtășanie, euharistie. Din pref. în+părtăși (parte, părtaș).

ÎMPUȚINARE (de suflet). Diminuare, anemiere a vieții sufletești, reducere calitativă și cantitativă, prin lipsa virtuților duhovnicești. Din împuțina (de la pref. în+puțin, vezi lat. *paucus*).

ÎNDRĂZNEALĂ. Folosit în locuțiunea „cu îndrăzneală", cu mult curaj, cu încredere, fără frică; trecere, părere înaintea lui Dumnezeu; necuviință.

ÎNSTRĂINARE (de lume). Sintagmă prin care se înțelege îndepărtarea sau renunțarea la viața lumească, înstrăinarea de păcat, însingurare; lepădare de sine. Din pref. în +străin. Este prima din obligațiile și virtuțile începătorilor.

ÎNȘELĂCIUNE. Stare de amăgire, de inducere în eroare prin viclenie și minciună. Fiind lucrarea marelui înșelător și amăgitor, diavolul, este cunoscută sintagma „în-

șelăciune diavolească". Din înșela (lat. *in-+sellare* „a așeza în șa")

ÎNTREBARE (Învechit). Cerere, căutare, cercetare. Din lat. *interrogo-are*. La călugării vechi, ca și la cei de acum, întrebarea constituie un fel de regulă prin care se consultă voința superiorului, scăpând de greșeli, înșelări și căderi.

K

KOLOVION. Tunică în vestimentația monahilor de demult, ce se purta pe dinăuntru, de obicei fără mâneci și semn, confecționată din piele de bivol sau din foi de finic.

KONDITAS. Era o băutură cu miere și diferite ingrediente aromate.

KELLIA. Unul din cele mai mari centre ale monahismului anahoretic din Egiptul de Jos, dimpreună cu Nitria și Skete. În Kellia se nevoiau până la 6000 de anahoreți care căutau o mai mare liniște și o asceză mai intensă decât în Nitria.

KENTONARION (lat.: *„centum"*)= era o haină călugărească cusută din bucăți de stofă diferite.

L

LACRIMĂ (În sintagma „darul lacrimilor"). Stare de smerenie, dobândită în timpul rugăciunii profunde de iertare, când lacrimile spală sufletul. Din lat. *lacrima*. „Harisma lacrimilor" este un dar oferit de Dumnezeu celor sporiți în rugăciunea curată și în sfințenia vieții.

LAVRĂ. Mănăstire mare, ortodoxă, împărțită în chilii și corpuri separate, formând un complex monastic după modelul egiptean și apoi grecesc, deosebită de chinovie. Din gr. *lavra*.

LENEVIE. Stare de inactivitate, trândăvie, socotită de Biserică păcat de căpetenie, alături de mândrie, mânie, lăcomie, desfrânare etc. Din slavonul *leni*.

LEPĂDARE. Rezultatul acțiunii de îndepărtare, de eliminare a ceea ce nu-ți folosește;renunțare. Folosit în sintagmele: lepădare de lume = monahism, ascetism; lepădarea de sine = dăruire, jertfă. Din lat. *lapido-are* „a ucide cu pietre".

LEVITON = era o tunică fără mâneci, din fir de păr sau de pânză. După regulile lui Pahomie, monahul putea avea în chilie două „levitonarii".

LIHNAR. Candelă, cu varianta „lichtar".

LINIȘTE. Stare sufletească de pace și lumină, lipsită de agitație și tulburări. Din gr. *isihia*; lat. *silentia*. După Părinții isihaști sufletul își află liniștea deplină numai când mintea se coboară prin rugăciune în inimă întru pomenirea necontenită a numelui lui Iisus.

LINTE. Fruct, în formă de semințe comestibile, al unei plante leguminoase (*lens culinaris*), folosită la prepararea mâncărurilor de post. Din lat. *lens-ntis*.

LUCRARE. 1. Rezultat al unei acțiuni materiale sau spirituale, divine sau umane. Sintagma „lucrarea lui Dumnezeu" = creația materială și spirituală sau facerea lumii. Lucrarea mântuitoare=mântuirea lumii prin Iisus Hristos. 2. Acțiune diavolească săvârșită întru nimicire și distrugere a creației divine. „Lucrare diavolească" (I Ioan 3, 8) sau duhul care lucrează în fiii neascultării (Efes, 2, 2). Din lat. *lucrubare*, „a crea". În limbajul monahal, prin lucrare se înțelege îndeletnicirea practică sau tainică pe care o are călugărul.

LUME. 1. Creație a lui Dumnezeu ca umanitate, suflare omenească determinată în timp și spațiu. 2. Univers sau cosmos, ce cuprinde și pământul ți cerul cu toate ce sunt în ele. Ex. „Ce-i va folosi omului de-ar câștiga lumea întreagă, iar sufletul său îl va pierde" (Matei, 12, [illegible]). Din lat. *lumen* „lumină

LUMINARE. Stare de părtășie cu lumina Dumnezeiască prin Iisus Hristos, „lumina lumii"(Matei, 4, 16); învățătură care se desăvârșește în toți aceia care, prin botez,

au fost înarmați de Iisus Hristos cu „armele luminii". Din lat. *lumen,-inis*

M

MANDRA. Astfel se numeau primele mănăstiri ce au luat ființă în Mesopotamia, pe la anii 300 d. Hr. De aici provine titlul de arhimandrit, adică egumenul mandrei.

MANIHEU. Adept al maniheismului, doctrină care consideră lumea ca fiind guvernată doar de două principii, binele și răul. Întemeietorul ereziei maniheiste a fost Maniheu.

MANKIPFION=se numeau în mănăstiri cei care pregăteau pâinea (de la latinescul „*manceps*", brutari, pâinari).

MAPHORION. Pelerină ce acoperea umerii și spatele (gr. *omophorion*, lat. *mafortium*). O purtau bărbații și femeile și mai cu seamă monahii din primele veacuri. Această tunică largă era confecționată, probabil, din mohut, un postav de culoare neagră.

MEGALION. Se numea cartea ce cuprinde cele patru Evanghelii și pericopa evanghelică ce se citea în biserică.

MELETĂ (din gr. „gândul la moarte"). Numai când omul se gândește la moarte poate dobândi sentimentul deplin al existenței lui și se poate desprinde de atașamentul față de zădărnicia vieții cotidiene. De aceea „aducerea-aminte" (*mneme*) și „gândul" sau „meditația" (*melete*) la moarte dăruie omului seninătate și puterea de a-și însuși adevărata viață.

MEȘTEȘUGIRE. Uneltire, șiretenie bine alcătuită, înșelăciune diavolească, subtilă. Din meșteșug (meșter, din germ. *Meister*).

METANIE. 1. Îngenunchere cu înclinarea corpului până la atingerea pământului cu fruntea, prin care credinciosul își exprimă smerenia și pocăința. 2. (În sintagma „metanie de monah") Consacrare ca monah într-o mănăstire, prin extensie, mănăstirea de care depinde monahul. Din gr. *metanoia*.

MILOSÂRDIE (Învechit). Sentiment de înțelegere și compasiune față de suferința cuiva; milă. Din slavonul *milosrudie*.

MIREAN, A (În opoziție cu preot sau monah). Persoana care nu aparține clerului, laic. Din slavonul *mir* „lume"+ suf. -ean.

MOMEALĂ. Mijloc viclean prin care se ademenește cineva; înșelăciune, falsificare. Din „a momi" (după gr. *doloma, dolomi*).

MUCENIC. Martir al credinței creștine, prin extensie sfânt. Din slavonul *muceniku* „chinuit", „torturat".

MUNCIRE. Torturare a martirilor, chinuire. 2. (În sintagma „muncii de diavol") Patimă sau torturare, patimire a sufletelor de către duhurile rele. Din a munci, „a chinui", „a tortura".

N

NĂLUCIRE. Imagine fugară și înșelătoare, arătare, părere (de la nălucă, paralelă cu „năucire", „năucă"). Sunt numeroase în Pateric pildele și cazurile de nălucire diavolești. Călugării erau avertizați să nu primească nici un fel de arătări, chiar de ar fi sfinte, și imediat să comunice bătrânilor iscusiți și să ceară ajutor la Dumnezeu prin rugăciune.

NĂPĂSTUIRE. Stare de rău și nedreptate, prigonire, persecuție, nedreptățire. De la „a năpăstui" (din napastă, după slavonul *napasti*, „nenorocire").

NĂSĂLIE (lectică). Un fel de targă cu coviltir. Bogații o foloseau pentru a se deplasa, fiind purtată de servitori special desemnați. Uneori era folosită și ca targă pentru bolnavi. Cu acest sens este folosit cuvântul și la Avva Ghelasie.

NEPUTINȚĂ. Lipsă de putere fizică sau sufletească, trupească; slăbiciune sau nevolnicie. Din pref. ne-+putință (din lat. *potentia*).

NEVOINȚA. Strădanie deosebită, aspră, pentru a dobândi iertarea păcatelor. Prin extensie, osteneală, cazna. Din nevoi (de la nevoie, negativul lui voie „voință") + suf. —ință.

NIL. Numele celui mai mare fluviu din Africa, cca 3 mii de km, izvorând din lacul Victoria (cu numele Nil Victoria) în regiunea muntoasă a Africii de est, străbate mai multe țări până în Egipt, traversând Cairo, revărsându-se în Marea Mediterană.

NITRIA. Vale a Nilului, cu multe lacuri cu sare și azot, aflată la 110 km N-V de Cairo, spre deșertul Libiei. Azi este numită de egipteni Wadi Natrun (Valea Natrului). Este unul din marile centre ale începuturilor monahismului ortodox. Puținele mănăstiri ce mai funcționează și astăzi sunt copte. Există foarte multe ruine ale străvechilor sihăstrii ale Nitriei.

O

ODIHNĂ. Liniște deplină, stare lipsită de griji, tihnă, repaus. Din pref. ot od+tihnă „la tihnă", tihni, odihni.

OSÂNDIRE. Înfierare a poftelor și a păcatelor, dezaprobare, condamnare. 2. Constrângere, condamnare la o pedeapsă. Din a osândi (de la osândă, slavonul *osonditi* „a pedepsi", „a condamna").

OSTENEALĂ. Stare de epuizare în urma unui efort, oboseală, prin extensie, râvnă, strădanie, trudă. Din a osteni (slavonul *ustanon*).

P

PALLIUM. Era o haină romană ce imita „himation"-ul grecesc; o bucată de stofă în formă pătrată sau dreptunghiulară care se folosea pentru diferite întrebuințări. Dacă la început era mai ales o îmbrăcăminte a filozofilor, ea a înlocuit toga și a devenit o haina monahala.

PANEFO. Veche cetate în Egiptul de Jos, numită astăzi Menjala El Hazit.

PANER. Coș de pâine, prin extensie, orice coș, coșniță. Din lat. *panarium*.

PATIMĂ. 1. Suferință — Patimile Mântuitorului. 2. Iubire excesivă, patologică, pentru o persoană, obiect sau acțiune; viciu, păcat. 3. Boală incurabilă sau de lungă durată. Din gr. *pathima*.

PATRIARH. Șef al Bisericii Ortodoxe sau al altor comunități creștine. 2. (În antichitatea iudaică) Cei dintâi mari credincioși. Vechiul Testament reține după Geneza până la diluviu cinci mari patriarhi: Adam, Sit, Enoh, Matusalem și Noe. Din gr. *patriarhis*. Patericul tratează pe larg despre procesul patimilor trupești și sufletești.

PAPĂ. Titulatură pentru patriarhul Alexandriei.

PĂGÂN,-Ă. (În opoziție cu creștin) Cel care nu crede în mântuirea dobândită prin Iisus Hristos, necreștin; prin extensie, necredincios. Din lat. *paganus* „sătean".

PĂSCĂTORII (*Bóskoi*). Asceții care trăiau pe dealuri și se hrăneau cu fructe și ierburi sălbatice.

PELUSION. Veche cetate egipteană pe brațul de răsărit al Nilului, important centru comercial și militar. În epoca creștinismului vechi s-a remarcat printr-o strălucită dezvoltare centrul monastic din împrejurime, unde a trăit cuv. Isidor Pelusiotul.

PESMET. (În forma de plural, pesmeți) Pâinea tăiată felii sau făcută în forme speciale, de dimensiuni mici, spre a se consuma uscată; posmag. Din contaminarea și alterarea cuvântului posmag, după tc. *peksimad* „mâncare uscată".

PETRA. Vechea denumire a capitalei Arabiei Petrea. În ținutul pietros din jur au sihăstrit mulți monahi.

PETRECERE. Mod, manieră în care îți duci viața pe pământ, viețuire. Ex. „Viața și petrecerea sfinților". Din *petraecere*.

PIZMĂ. Invidie manifestată față de succesul, virtutea sau harul cuiva; ciudă, necaz, nemulțumire. Din slavonul *pizda*.

POCĂINȚĂ. Rezultat al acțiunii de a se căi pentru o greșeală sau un păcat; părere de rău pentru păcatele săvârșite; regret, căință. Din pocăi (slavonul *pokajati-sen*).

POGORĂMÂNT. Rezultat al acțiunii de coborâre; ceea ce este lăsat în jos, pogorâre, coborâre, scoborâre; concesie, iconomie. În dreptul canonic: „indulgență". Din a pogorî (din slavonul *po-gorî* „la vale").

POMENIRE. (În sintagma „pomenirea de rău sau ținerea de minte a răului"). Păcatul de a nu putea ierta răul făcut de cineva, prin extensie, ranchiuna, dușmănie. De la pomeni (slavonul *po-minerti* „a-ți aduce aminte").

POTCAP. Acoperământ al capului, de formă cilindrică, nu atât de înalt ca și culionul, purtat și de ierarhi, preoți sau diaconi. Din slavonul *podukapu* „sub glugă, șal, văl".

PRAVILĂ. Lege sau corp de legi și canoane, cu caracter civil sau bisericesc. Din slavonul *pravilo* „lege", din *pravu* „drept". În limbajul monahal = slujbe sau rugăciuni săvârșite în cultul public (biserică) sau particular (chilie).

PRESBITER,-Ă. 1. Cel mai în vârstă și înțelept dintre bătrâni, membru al conducerii templului. 2. Preot, forma feminină, presbiteră=soția preotului, preoteasă. Și forma presviter,-ă. -Din gr. *presbiteros* (prin filieră latină).

PRESTOL. Sfânta Masă din mijlocul Altarului, pe care sunt așezate odoarele necesare săvârșirii Sfintei Liturghii; prin extensie, altar, cu varianta, pristol. Din slavonul *priestolu* „tron al împărăției".

PRISTĂVIRE. Trecere în lumea cealaltă, a duhurilor; ieșire, sfârșit, strămutare, moarte. De la pristăvi (slavonul *priestavitti-sen* „a se prăpădi", „a muri").

PRIVEGHERE. Stare de veghe, de pază a sufletului prin rugăciune; veghere, trezvie. Din priveghea (lat. *pruvigiliare*).

PRONIE. Lucrarea prin care Dumnezeu guvernează, conservă și conlucrează cu creația sa; providență. Din gr. *pronia* (gr. veche *pronoia* „înainte cugetare"); purtare de grijă.

PROSLĂVIRE. Cinstire după cuviință a lui Dumnezeu; preamărire, glorificare. Și (învechit) preaslăvire, după modelul, preamărire. Din slavonul *proslaviti*; gr. *latrie* = adorare.

PSALMODIE. Avva Pamvo consideră psalmodia și folosirea canoanelor, troparelor și glasurilor de către monahi drept o secularizare și o decădere nepermisă și dezaprobă pe psalții care își înalță „glasul ca niște boi".

PSALTIREA. Este una dintre cărțile cele mai iubite de monahi care au împărțit-o în 20 de secțiuni (catisme) ca să fie citită zilnic, iar integral în intervalul unei săptămâni. Fiecare „catismă" este împărțită în trei „stări".

PUSTIE. 1. Zonă terestră lipsită de vegetație și de oameni, deșert, pustiu. 2. Zonă muntoasă, greu accesibilă, în care se retrag monahii isihaști sau schimnici. În sintagma „pustia cea mai dinăuntru" = adâncă, profundă, totală. (învechit) pustinie. Din slavonul *pustynĭ* „deșert".

PUSTNIC. Monah care trăiește în singurătate totală, retrasat de lume, ducând o viață foarte aspră; sihastru, schimnic, ascet, anahoret, eremit.

R

RAI. (În opoziție cu iad). Loc în cer, în Împărăția lui Dumnezeu și a Sfinților. Împărăția cerurilor, paradis. Din slavonul *rai*.

RAITH (în gr.: Elana; în arabă El Tor; în turcă Raithû). Situată pe coasta de sud-vest a peninsulei Sinai. În Vechiul Testament se fac referințe la ea ca Elim, unde erau douăsprezece izvoare de apă și șaptezeci de pomi de finic (Ieșire 15, 27). Deja în veacul al IV-lea exista o mănăstire care a fost distrusă de vlemi în 373. Justinian a reconstituit-o și a fortificat-o în jurul anului 540. Egumenul ei Ioan l-a îndemnat pe Ioan, egumenul Sinaiului, să

compună celebra lucrare ascetică *Scara*, purtând și o bogată corespondență.

RĂSPLĂTIRE. 1. Recompensă pentru o binefacere, răsplată. 2. Plată pentru un rău făcut, răzbunare. Din pref. răs-+plătit (din slavonul *platiti*).

RĂZBOI 1 Luptă armata pentru rezolvarea unui conflict. 2. Luptă sufletească cu patimile și ispitele, războire încordare. (În sintagma „razboi nevăzut"), razboi duhovnicesc între virtuți și patimi, între bine și rău, între adevăr și minciună, între Satana și Iisus Hristos. Din slavonul *razboi* „ucidere".

RÂNDUIALĂ. Ordine a desfășurării activității umane după voia Celui ce a creat viața, iconomie, orânduială. De la rândui (rând).

ROGOJINĂ. Împletitură din rogoz, papură sau alte plante de apă, folosită ca preș ori așternut. Din slavonul *rogozina*.

RUCODELIE. Îndeletnicire prin care se făceau, manual, diferite obiecte de uz casnic (linguri, donite, coșuri, rogojini), dar și obiecte de cult; lucru manual, manufactură. Din rus. *rukodielie*

S

SAC. 1. Pânză groasă, rudimentară, foarte rezistentă, țesută din cânepă. 2. Pungă de dimensiuni mari confecționată din acest material, folosită la păstrarea și transportul grăunțelor, dar și ca instrument de penitență. Din lat. *saccus*

SALOI (în limba slavă: *jurodivi*). Nebuni pentru Hristos. Sfinții Bisericii cunoscuți sub acest nume se prefăceau a fi „nebuni" ca să-și bată joc de lume și de diavol și în acest fel să atragă desăvârșirea printr-o smerenie extremă. Nebunia lor se manifesta adeseori prin acțiuni neobișnuite și ambigue, cu scopul de a ataca regimul moral și eclezial instituționalizat care își pierde d

mensiunea harismatică. Cei mai cunoscuți dintre ei sunt Sfinții Simeon, Andrei și Sava cel Nou

SANDALĂ (pl. sandale). Obiect de încălțăminte format dintr-o talpă, prinsă de picior cu ajutorul curelelor, (astăzi) sanda. din gr. *sandali*, lat. *sandalium*

SARACINI. Nume dat, în Evul Mediu, musulmanilor din vestul Europei. Și forma Sarazin. Din fr. *Sarracin*, lat. *Sarracinus*. Scriitorii bizantini folosesc fără nici o distincție acest nume pentru a indica în general pe arabi și în special triburile din nord-vestul Arabiei și pe pirații musulmani ai Mediteranei, din Evul Mediu.

SCÂRBĂ. Stare de întristare și mâhnire, inimă zdrobită, durere, (învechit) scârbie. De la „a scârbi" (din slavonul *skrubieti*)

SCHISMĂ. Separare, despărțire care are loc într-o comunitate religioasă, adesea cauzată de interpretarea dogmei, sciziune, ruptură, neascultare de autoritatea bisericească. Din gr. *shisma*

SCHITEAN (cu pl. schiteni). Monah care viețuiește într-un schit. De la schit+suf.-ean; schitioți

SCOLASTIC,-Ă. Care aparține scolasticii, gândire filozofică specifică învățământului religios medieval din Europa occidentală, întemeiat pe filozofia aristotelică, în care predomină rațiunea în detrimentul misticii platonice sau creștine. Din gr. *sholastikos*, lat. *scholasticus*.

SCULURI (gr. *skolakin*). Se pare că este vorba despre sfoară răsucită și cerută, ce se folosea la lumânări, lămpi și ca atare. Era una din muncile manuale ale monahilor.

SECERIȘ (Macarie Egipteanul, 7). Munca la câmp nu le era străină monahilor din vechime. Ei lucrau fie pe câmpiile învecinate ce aparțineau unor mireni, fie pe ale mănăstirii

SEMNE. Anumite indicatoare ce marcau distanțele — similar bornelor de astăzi.

SFAT. Îndrumare, povață, consiliere. Patericul învață „mântuirea stă în sfat mult". Din Pateric înțelegem că

există lucrarea darului sfătuirii, a ascultării și înfăptuirii sfatului spre mântuire. Din slavonul *sŭvetŭ*.

SIHASTRU. Monah care viețuiește în deplină singurătate, departe de lume; pustnic. Din rom. sihastrie (din gr. *isyhastirion*).

SILĂ. 1. Forță, constrângere. 2. Neplăcere, dezgust, greață. Din slavonul *sila* „putere". Un avva din Pateric definește călugărul adevărat a fi cel ce se silește, adică se mobilizează singur pe sine spre nevoință, iar Iisus Hristos spune că Împărăția cerurilor se ia cu sila.

SINAI. Munte ce se află în sudul peninsulei omonime, spre Golful Akaba. Este o parte a Arabiei Petrea și aparține Egiptului. Acolo a primit Moise tablele legii. Peninsula Sinai este triunghiul format din golful Suez, golful Akaba (Eilat) și pustiul Tin. Nu există un consens cu privire la etimologia numelui Sinai. Unii îl pun în legătură cu cuvântul ebraic *sneh*-rug și în corelație cu istorisirea din *Ieșire* 3, 1-4.

SINAXĂ. Nume dat adunărilor sau sinoadelor primilor creștini și a consiliilor din mănăstiri. Din gr. *synaxis*.

SIVIN. Erau foile exterioare de finic foarte rezistente și folosite pentru confecționarea frânghiilor, rogojinelor, pălăriilor, măturilor ș.a. Din această materie foarte aspră își țeseau asceții hainele lor.

SKETUL (sau Skete). Leagănul monahismului anahoretic, a fost înființat într-un pustiu greu accesibil de către Macarie Egipteanul în jurul anului 330 d. Hr. și a cunoscut înflorirea maximă în ultimele decenii ale sec. al IV-lea. Sketul se afla la 40 de mile sud de Nitria și a fost distrus în repetate rânduri de diferite incursiuni. Îndeosebi după pustiirea integrală din 407-408, anahoreții au fugit în alte centre monahale. În prezent, mănăstirea coptă Sf. Macarie Egipteanul din pustiul „Skete" cunoaște o mare înflorire sub conducerea lui Matei cel Sărac.

SMERENIE. Lipsa de semeție sau de mândrie, cucernicie, evlavie, pioșenie. Din slavonul *sŭmerit*.

SMICEA (pl. smicele). Ramură roditoare, subțire, flexibilă, cu muguri vegetativi, mlădiță. Din smicele monahii își realizau diferite obiecte, în special din ramurile de finic. Din lat. *sumicella* „vârfuleț".

SCRIITOR (sau caligraf). În vremurile acelea nu existau cărți tipărite, ci doar manuscrise. Și precum erau în lume caligrafi ce desfășurau activitatea bine remunerată de copiere și împodobire artistică a manuscriselor, tot astfel erau și în mănăstiri unii monahi care, desigur fără plată, își asumau această activitate ca ascultare și îmbogățeau astfel bibliotecile mănăstirilor.

SMINTEALĂ. 1. Ieșire din buna judecată; scrânteală, nebunie. 2. (În locuțiunea „a face sminteală cuiva") = a-l induce în eroare, a-l face să păcătuiască; (învechit) a scandaliza. De la sminti (slavonul *sumontiti* „a tulbura").

STÂLPARE (pl. stâlpări). Ramură verde, înfrunzită primăvara, tăiată și dusă la biserică. Duminica stâlpărilor = Duminica Floriilor. Din bulg. *stulpar*.

STILIȚII (Kionițíi). Asceți care se nevoiau sus pe stâlpi.

T

TABENISIOȚI. Locuitori-monahi ai insulei din Egiptul de Sus (lângă Desnas) pe Nil și care se numește Tabennne, Tabenna sau Tabenisos.

TĂCERE. Este una din virtuțile esențiale pentru monahi și pentru creștinii ce doresc să sporească duhovnicește. Ea stă alături de însingurare, liniștire, rugăciune ș.a. Sf. Grigorie Teologul spune că tăcerea este o mustrare continuă, un mod harismatic de povățuire și o roadă a Duhului.

TEBAIDA. Partea cea mai de sus a Egiptului, denumită astfel datorită vechii cetăți Teba, care a fost și reședința faraonilor. Se păstrează câteva ruine, la Luxor și Karnak. Numele de Theba este elenizarea egipteanului Tapit. Grecii o numeau și Marea Diospolis.

TOIAG. Baston mare bătrânesc, adesea ornat, semn al distincției sau al unei demnități; prin specializare, simbol arhieresc, cârjă. Din slavonul *toiagu*.

TREZVIE. Stare de conștiență spirituală sau duhovnicească, de rugăciune și lucrare întru mântuire, priveghere. Din slavonul *triezvu*, în gr. *nepsis*. Prin termenul „trezvie" se înțelege în teologia mistică vigilența neadormită a omului ca premisă a desăvârșirii lui spirituale.

TUNDERE (în monahism). Ritual prin care un candidat sau candidată la viața monahală este consacrat pentru cinul călugăresc.

U

UCENIC. 1. Persoană aflată în apropierea unui învățător, spre a se instrui. 2. Discipol, apostol al Domnului nostru Iisus Hristos. 3. Cel care face ucenicie spre a învăța o meserie. Din slavonul *ucenikŭ*.

UMILINȚĂ. Stare de smerenie și cucernicie în fața lui Dumnezeu, prin recunoașterea slăbiciunilor noastre, smerenie. De la „a umili" (lat. *humilis* „scund", din *humus* „pământ").

V

VĂZDUH. Spațiul „aerian" sau „din jurul pământului" ce este considerat a fi locul de viețuire al puterilor rele. Prin acest loc trece sufletul după ieșirea lui din trup (Cf. *Efes* 2, 2).

VEAC. 1. Interval de timp care cuprinde o sută de ani. 2. (la pl. veci, în sintagma, de veci, pe veci)= veșnic, pe vecie, de-a pururea. Din slavonul *vieku*.

VEDENIE. 1. Imagine, reprezentare a ceva real sau imaginar. 2. (În sintagma „a vedea vedenie"), a avea o revelație, a trăi un miracol. De la a vedea-ere (lat. *videre*).

VIRTUTE. 1. Putere, tărie, vigoare. 2. Calitate morală dobândită prin credință și ascultare duhovnicească. Din lat. *virtus-utis*.

VRĂJMAȘ,-Ă. Care se împotrivește; dușman, potrivnic. Un eufemism pentru diavol.

Z

ZAVISTIE. Ură, pizmă, invidie. Din slavonul *zavistiie* „invidie".

ZIDIRE. În sintagma „zidire duhovnicească", formare a omului duhovnicesc, creștere și întărire în viața duhovnicească. De la „a zidi" (din zid „construcție de apărare", din slavonul *zidu*).

ZĂVORÂRE. Unul din cele mai austere moduri de asceză, în care ascetul se mărginea la o zidire strâmtă (încuiere) în care cu mare greutate putea să se miște. „Zăvorâtul" comunica cu lumea din afară printr-o foarte mică deschizătură (fereastră).

Acest glosar la *Patericul egiptean* s-a întocmit prin consultarea următoarelor lucrări:

1. Pr. Dr. Ioan Mircea, *Dicționar al Noului Testament*, Editura Institutului Biblic, București, 1994,
2. Dimitros. G. Tsamis, *Patericul Sinaitic*, Editura Deisis, 1995,
3. Augustin Scriban, *Dicționarul limbii românești*, Editura Institutului de Arte Grafice „Presa bună", Iași, 1928

Sfântul Ignatie Branceaninov

- notă biografică -

Alături de marii stareți de la Valaam, de la Optina, de la Sarov, aproape contemporan cu Episcopul Teofan Zăvorâtul și cu protopresbiterul Ioan de Cronstadt, se numără și episcopul Ignatie Branceaninov. Născut la 1807, într-o familie nobilă, face mai întâi studii de inginerie. După câțiva ani, țarul Nicolae al II-lea, care-l cunoștea și-l respecta, îi acordă îngăduința de a se retrage la mânăstire: prin urmare, scrierile sale ascetice se întemeiază pe propria experiență trăită. După o îndelungată perioadă de căutare și maturizare în lume unde, împreună cu alți câțiva ofițeri din Corpul Inginerilor, trăiește un creștinism integral, urmează anii de viață ascetică, de-a lungul cărora lectura din Sfinții Părinți și Sfânta Liturghie a Bisericii îi modelează sufletul. Ales și sfințit episcop, el rămâne totuși călugăr, trăind în simplitatea și iubirea evanghelică, aspru față de sine, fără cruțare, deschis și „dăruit" celorlalți, fără deosebire de poziție socială sau neam; fin cunoscător al scrierilor mântuitoare, își împărtășește cunoștințele și experiența cu generozitate, prin viu grai sau prin scris. Se adresează îndeosebi călugărilor epocii sale, într-un limbaj care astăzi ne pare învechit, dar care era cel al vremii, punându-le la îndemână bogăția și conținutul mesajului evanghelic așa cum îl vede un creștin care nu voiește decât ceea ce Dumnezeu voiește. Acest mesaj trebuie

vestit și în vremea noastră: temeiurile credinței, exigențele fără compromis ale vieții în Hristos, căile sigure pe care le-au deschis mesagerii Duhului de-a lungul veacurilor eroice ale creștinătății trebuie vestite cu pasiune epocii noastre ușuratice și dominate de relativism. Episcopul Ignatie se mută la cele veșnice în 30 aprilie 1867. Biserica Rusă l-a trecut în rândul sfinților în anul 1988, cu prilejul aniversării a 1000 de ani de la încreștinarea poporului rus pravoslavnic. Sfintele sale moaște se află în prezent la Iaroslav. Nu numai mirenii de bună credință, ci și obștile monahale au nevoie să audă glasul episcopului Ignatie, care să le reamintească vocația, exigențele absolute și „nebunești" ale lui Dumnezeu, și să-i cheme să urmeze Calea care este Dumnezeu Însuși, oricât li s-ar părea de paradoxală sau de imposibilă.

Fie ca rugăciunile și gândirea episcopului Ignatie să-i ajute pe cei care ezită încă să intre pe deplin întru nădejde și, prin darul lui Dumnezeu de la Botez, întru comuniune euharistică: mădulare vii ale Trupului lui Hristos, care se frâng până la sfârșitul veacurilor pentru mântuirea lumii, temple arzătoare ale Duhului Sfânt, fii și fiice ale Dumnezeului celui viu, printr-o participare negrăită, dar reală, la firea dumnezeiască.

Mitropolitul Antonie de Suroj

Cuprins

Chipul călugărului îmbunătățit după Patericul egiptean 5

Tâlcuiri la Patericul egiptean 9

Glosar 103

Sfântul Ignatie Branceaninov, notă biografică 127

Marele gânditor, profesor și gazetar interbelic Nae Ionescu (1890-1940) este reactualizat de către Editura Anastasia cu alte două cursuri celebre: ***Problema mântuirii în FAUST al lui Goethe*** *și* ***Teoria cunoașterii****.*

Două cărți adresate în primul rând tinerei generații, invitată să descopere astfel noi dimensiuni ale unei gândiri creștine vii și fascinante, care a catalizat întreaga elită spirituală a tineretului interbelic.

Dacă tinerei generații actuale îi lipsesc ***modelele spirituale****, atunci Nae Ionescu este unul la îndemână. Nu ratați reîntâlnirea cu un mare spirit românesc și creștin!*

Colecție nouă la Anastasia

FILOSOFIA CREȘTINĂ

Editura Anastasia îi prezintă, în două incitante culegeri de eseuri, pe doi dintre cei mai străluciţi discipoli ai lui Nae Ionescu: Vasile Băncilă (care a fost şi unul dintre pilonii curentului gândirist), cu ***Duhul Sărbătorii****, şi Mircea Vulcănescu (vestit monograf al lui Nae Ionescu şi martir al închisorilor comuniste), cu* ***Posibilităţile filosofiei creştine****.*

Două cărţi care mărturisesc forţa şi actualitatea TRADIŢIEI, invitând lumea de azi la redescoperirea temeiurilor ei eterne. Două cărţi pentru cei care refuză să se consoleze cu „europenismele" ieftine ale „tranziţiei".

Colecţie nouă la Anastasia

FILOSOFIA CREŞTINĂ